

mersin üniversitesi
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

THE JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE INSTITUTE OF
mersin university

e-ISSN: 2602-4608

BAHAR/ SPRING 2024

Cilt-Volume: 7 / Sayı-Issue: 2

Sahibi

Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU
Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına

Editör

Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU

Editör Yardımcısı

Prof. Dr. Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU
Prof. Dr. Kemal BİRDİR
Prof. Dr. Levent YAYLAGÜL
Prof. Dr. Aslıhan DOĞAN TOPÇU
Prof. Dr. Ayşe AZMAN
Prof. Dr. Bülent ARI
Prof. Dr. Candan ÜLKÜ
Prof. Dr. H. Dilek BATISLAM
Prof. Dr. İsmail İŞCEN
Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN
Prof. Dr. Serhat HARMAN
Prof. Dr. Turgay BUCAK
Prof. Dr. Sibel ÜNALAN ÖZDEMİR
Prof. Dr. Aydan ÖZSOY
Prof. Dr. Adem YILMAZ
Prof. Dr. Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER
Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ
Doç. Dr. Savaş MARAŞLI
Doç. Dr. Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN

Sekretarya

Dr. Öğr. Üyesi Edip AYGÜLER
Arş. Gör. Dr. Semra AKINCI SAÇARALP
Doktorant Cemile ÖCEK BENLİ

Yabancı Dil Editörü

Öğr. Gör. Dr. Nermin ALKAN

Türkçe Dil Editörü

Öğr. Gör. Dr. Çiğdem KALEGERİ

Dergi Grafik Tasarım

Öğr. Gör. Ayşegül TUĞUZ SAĞLAM

Yayın

Yerel süreli e-yayın
e-ISSN: 2602-4608
Haziran/June 2024
Cilt/Volume: 7 Sayı/Issue:2

Adres

Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Turizm Fakültesi Binası, Kat:2,
Çiftlikköy Kampüsü, 33343, Yenişehir / Mersin
Tel: 0324 361 00 01 /17611
Faks: 0324 361 02 87
e-posta: sbedergi@mersin.edu.tr

DANIŞMA

Kurulu

- Prof. Dr. Suavi Ahipaşaoglu (Cumhuriyet Ünv.)
 Prof. Dr. Canan Parla (Anadolu Ünv.)
 Prof. Dr. Açalıya Allmer (Dokuz Eylül Ünv.)
 Prof. Dr. Muna Yüceol Özözen (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. Maria Rosa Anttognazze (King's College)
 Prof. Dr. Abuzer Pınar (Harran Ünv.)
 Prof. Dr. Ayşe Azman (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Musa Yaşar Sağlam (Hacettepe Ünv.)
 Prof. Dr. Hanife Dilek Batislam (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. Cemal Sakallı (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Nazlı Bayram (Yaşar Ünv.)
 Prof. Dr. Fulya Sarvan (Akdeniz Ünv.)
 Prof. Dr. Fatma Cana Bilsel (ODTÜ)
 Prof. Dr. Bahar Taner (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Hamdi Brova (Ankara Ünv.)
 Prof. Dr. Orhan Tekelioğlu (Sakarya Ünv.)
 Prof. Dr. Alev Bulut (İstanbul Ünv.)
 Prof. Dr. Aslıhan Doğan Topçu (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Fatih Cin (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. Nadir Engin Uzun (İstanbul Okan Ünv.)
 Prof. Dr. Serap Çabuk (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. Candan Ülkü (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. A. Celil Çakıcı (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Ali Yakıcı (Gazi Ünv.)
 Prof. Dr. Cemile Çelik (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Azmi Yalçın (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. İsmail H. Demirdöven (Hacettepe Ünv.)
 Prof. Dr. Mehmet İsmail Yağcı (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Ali Deran (Niğde Ömer Halisdemir Ünv.)
 Prof. Dr. Faruk Yücel (Ege Ünv.)
 Prof. Dr. Murat Durukan (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Aysun Yüksel (Anadolu Ünv.)
 Prof. Dr. Fikret Dülger (Çukurova Ünv.)
 Doç. Dr. Pınar İbe Akcan (Mersin Ünv.)
- Prof. Dr. İclal Ergenç (Ankara Ünv.)
 Prof. Dr. Ertan Eğribel (İstanbul Ünv.)
 Prof. Dr. Efrumiye Ertekin (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Nezihe Figen Ersoy (Anadolu Ünv.)
 Prof. Dr. Murat Ferman (Anadolu Ünv.)
 Prof. Dr. Zeliha Göker (Akdeniz Ünv.)
 Prof. Dr. Doğan Gürsoy (Washington State Ünv.)
 Prof. Dr. Murat Hançer (Univ. Of Central Florida,
 Prof. Dr. Lars Johanson (Johannes Gutenberg Ünv.)
 Prof. Dr. Orhan İçöz (Dokuz Eylül Ünv.)
 Prof. Dr. Kurtuluş Karamustafa (Erciyes Ünv.)
 Prof. Dr. Nevzat Kaya (Dokuz Eylül Ünv.)
 Prof. Dr. İsmail Kızılırmak (İstanbul Ünv.)
 Prof. Dr. O. Avşar Kurgun (Dokuz Eylül Ünv.)
 Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt Önal (Çukurova Ünv.)
 Doç. Dr. Gürkan Akdağ (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Yılmaz Akgündüz (Dokuz Eylül Ünv.)
 Doç. Dr. Oğuz Alp (Anadolu Ünv.)
 Doç. Dr. Bülent Arı (Mustafa Kemal Ünv.)
 Prof. Dr. Hasan Gül (Samsun 19 Mayıs Ünv.)
 Prof. Dr. Mehmet İnce (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. İhsan Kamalak (Mersin Ünv.)
 Prof. Dr. Yakup Karabacak (Akdeniz Ünv.)
 Doç. Dr. Ayhan Karakaş (Çukurova Ünv.)
 Prof. Dr. Refiye Okuşluk Şenesen (Çukurova Ünv.)
 Doç. Dr. Ufuk Özcan (İstanbul Ünv.)
 Doç. Dr. Veli Kargı (Mersin Ünv.)
 Doç. Dr. Uysal Yenipınar (Mersin Ünv.)
 Dr. Öğr. Üyesi Murat Göç (Pamukkale Ünv.)
 Dr. Öğr. Üyesi Ercan Aşkın (Karamanoğlu Mehmet
 Bey Ünv.)
 Dr. Öğr. Üyesi Elif Arıca Akkök (Ankara Ünv.)
 Dr. Öğr. Üyesi H. Ertuğ Ergürer (Karamanoğlu
 Mehmet Bey Ünv.)

Cilt 7 Sayı 2
Hakemleri

Prof. Dr. Başaran GENÇDOĞAN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa GENÇ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Nergiz BULUT SERİN	Lefke Avrupa Üniversitesi
Prof. Dr. Şule Yüksel ÖZMEN	Trabzon Üniversitesi
Doç. Dr. Arif AKÇAY	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Aysun DURSUN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Barış EROĞLU	Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. İlker ÖZTÜRK	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Kübra YILDIZ ALTIN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed Emir İLHAN	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Özge USLUCA ERİM	Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül KARAGÖZ KIZILCA	Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÖZDEMİR	Düzce Üniversitesi
Dr. Ece DOĞUÇ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Nazan KARTAL	Çankırı Karatekin Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Künye	I
Danışma Kurulu	II
Hakemler	III
İçindekiler	IV
Editörden	V

Makaleler

Duygusal Tepkisellik Nedir: Bibliyometrik Analizi

Ahmet Ragıp Özpolat - Abdullah Tunç 69-80

Sağlık Çalışanlarının Çalışma Koşulları ve Motivasyonları ile Finansal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Mersin Üniversitesi Hastanesi Örneği

Ayşe Koramşa - Kemal Yaman 81-93

EDİTÖRDEN

*Merhaba değerli okuyucular,
Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin 2024 Haziran sayısını
sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.
Bu sayıda dergimize birçok makale başvurdu
ancak hakem süreçlerini geçen iki makale ile bu sayıyı yayınlıyoruz.
Dergimizdeki makalelerin değerlendirmesinde zamanını,
bilgisini ve emeğini esirgmeden bizlerle paylaşan tüm hakemlerimize,
dergi yayın ekibimizde yer alan editör yardımcımız **Prof. Dr. Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER**'e,
dergi sekreteryasını yürüten **Dr. Öğretim Üyesi Edip AYGÜLER**'e,
Cemile ÖCEK BENLİ'ye, **Arş. Gör. Dr. Semra AKINCI SAÇARALP**'e,
Türkçe dil editörü **Öğr. Gör. Dr. Çiğdem KALEGERİ**'ye,
yabancı dil editörü **Öğr. Gör. Dr. Nermin ALKAN**'a ve
mizanpaj editörü **Öğr. Gör. Ayşegül TUĞUZ**'a çok teşekkür ediyorum.
Elbette en büyük teşekkürü büyük emeklerle hazırlanmış çalışmalarını
dergimize gönderen yazarlarımıza ve okuyucularımıza borçluyuz.
Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere...*

Editör

Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU

Ahmet Ragıp Özpolat (ahmetozpolat@hotmail.com , ORCID: 0000-0002-2861-1490)
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Abdullah Tunç (abdullahtunc95@gmail.com , ORCID: 0000-0002-9959-8633)
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

04.03.2024

Geliş Tarihi
Submitted

30.05.2024

Kabul Tarihi
Accepted

Deneme
Review

<https://doi.org/10.55044/meusbd.1446689>

DUYGUSAL TEPKİSELLİĞİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Özet

İnsanların var olduğu günden itibaren birbirinden farklı duygular yaşanmaktadır. Bu duyguları yaşamadan önce ise bireyde duyguya sebep olan duruma karşı ilk başta bir tepki gelişmekte ve bu tepki sonucunda duygular meydana gelmektedir. Duygu oluşmadan önce verilen tepki kişiden kişiye farklılaşmakta; aynı zamanda bu tepkinin şiddeti, süresi ve pozitif ya da negatif olması da değişmektedir. Tüm bunların birleşmesi ile duygusal tepkisellik kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavramla ilgili dünyada birçok çalışma olmasına rağmen Türkiye'deki çalışmaların sayısı azdır. Bu çalışmada, duygusal tepkisellik kavramının dünyada nasıl ele alındığını tespit etmek için Web of Science veri tabanından 778 makale bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Ulusal platformlardaki 21 araştırma (6 makale ve 15 lisansüstü tezi) için ise doküman incelenmesi yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada, Türkiye'nin duygusal tepkiselliğinin dünya geneline göre geride kaldığı ve bu kavramın Türkiye'de yeni araştırılmaya başlandığı; ayrıca duygusal tepkiselliğin olumsuz etkisini azaltacak önleyici çalışmaların yapılmadığı da doküman incelemesi sonucunda tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Tepkisellik, Bibliyometrik Analiz, Derleme

BIOMETRIC ANALYSIS OF EMOTIONAL REACTIVITY

Abstract

Since the existence of mankind, different emotions have been experienced. Before experiencing these emotions, the individual develops a reaction to the situation that causes the emotion, and the emotion occurs as a result of this reaction. The reaction given before the emotion occurs differs from person to person, as does its intensity, duration, and whether it is positive or negative in nature. The combination of all this has given rise to the concept of emotional reactivity. Although there are many studies on this concept in the world, there are few studies in Turkey. In this study, 778 articles from the Web of Science database were analysed using the bibliometric analysis method to determine how the concept of emotional reactivity is treated worldwide. The document analysis method was preferred for 21 studies (6 articles and 15 dissertations) on national platforms. In the study, it was found that emotional reactivity in Turkey is lagging behind the world in general, and that this concept has only recently started to be researched in Turkey. In addition, preventive studies to reduce the negative effects of emotional reactivity are needed.

Keywords: Emotional Reactivity, Bibliometric Analysis, Review

GİRİŞ

İnsanlar sürekli değişen durumlarla, olaylarla ve insanlarla karşı karşıya kalmakta ve bunların sonucunda duygular meydana gelmektedir. Duygu kavramı hakkında bilim insanları, birçok araştırma yapmışlardır. Bu araştırmalarda duygu hakkında birçok farklı yaklaşım ortaya çıkmış, buna rağmen araştırmacılar yine de bir ortak yargıya varamamışlardır (Altunbaş, 2018). Smith ve Lazarus (1990) duyguyu; fiziksel, bilişsel, algısal ve diğer değişimlerin anlaşılması için belirli bir hisse, her yönüyle organize bir tepki verme durumu şeklinde tanımlamıştır. Diğer bir tanımda ise duygu, algılanan bir hissin güçlenerek bilinç ve bedende genel olarak uyarılma durumu meydana getirmesi biçiminde ifade edilmiştir (Nyland, 1999). İnsanlarda meydana gelen duygular ve bunların şiddeti, yoğunluğu, etkisi ve süresi de kişiden kişiye değişmektedir. Aynı zamanda bireylerin hissettikleri duygu sonrası verdikleri tepkiler de kişiden kişiye değişmektedir. Thompson (1994), bu değişikliği açıklarken, bireylerin kendi duygularını değerlendirmesinde veya kendi duygularının farkına varmasında, bilişsel kapasitenin ve duygusal farkındalığın en önemli unsurlar olduğunu ifade etmiştir. İnsan, sürekli bir başkasıyla iletişim halindedir ve bu iletişim esnasında duygular oluşmakta ve değişmektedir. Bu duygular sırasında kızgınlık, stres, üzüntü ve hoşlanma gibi duygu durumları ortaya çıkmaktadır (Gross, 2015). Duyguları ve ortaya çıkan duygu durumları anlamak için duygu düzenleme süreçleri araştırılmıştır.

Gross (1998) bu süreci, durum → dikkat → değerlendirme → tepki şeklinde göstermiştir. Gross (1998), bu modeli, duygu düzenlemeyi, insanları etkileyen duyguların ne zaman ortaya çıktığını ve insanların bu duyguyu nasıl deneyimledikleri ve ifade ettiklerini belirleyen süreç olarak tanımlamıştır. Duygu düzenleme süreçleri hakkında yapılan çalışmalarda son dönemde ele alınan kavramlardan biri de duygusal tepkiselliklerdir.

Duygusal tepkisellik, bireylerin ilişkilerinde hissettiği duyguları ve bu duygular sonucunda ortaya çıkan tepkileri ifade etmektedir (Nock ve ark., 2008). Davidson (1998), duygusal tepkiselliği bireyin olay veya durum karşısında yaşadığı duygusal uyarılma durumu olarak ifade etmiştir. Nock ve arkadaşları (2008) ise duygusal tepkiselliği, bireyin sosyal çevresinde gerçekleşen durumlara, insanlara ve olaylara karşı hissettiği duygunun yoğunluğu olarak ifade etmişlerdir. Duygusal tepkisellik öznel bir durumdur (Lucas ve Baird, 2004). Yani bireylerin duygusal tepkilerin yoğunluğu, süresi ve aktivasyonunda farklılıklar vardır (Becerra ve Campitelli, 2013). Duygusal tepkisellik olumsuz bir durumu değil, bireyin hem olumlu hem olumsuz duyguları hissetme seviyesini ifade eder (Herpetz ve ark., 1999). Bu bağlamda pozitif veya negatif duygusal tepkisellik sonucunda farklı duygular ortaya çıkabilmektedir. Pozitif duygusal tepkisellik durumunda saygı, sevgi, güven; negatif duygusal tepkisellik durumunda ise kaygı, korku, saldırganlık gibi duygular daha baskın yaşanmaktadır (Wentzel, 1998). Genel olarak duygusal tepkiselliğin çok yüksek olmasının psikolojik bozukluklara sebep olabileceği yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir (Shapero ark., 2010).

Duygusal tepkiselliğin bireyin hayatına etki ettiği düşünülmektedir. Nock ve arkadaşlarına (2008) göre duygusal tepkisellik, davranış problemlerinin nasıl ortaya çıktığını ve devam ettiğini açıklamada önemli unsurlardan biridir. Gross (2001) ise psikopatolojilerin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde duygusal tepkiselliğin önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Yapılan araştırmalarda duygusal tepkiselliğin, öfke ve stresle (Angie ve ark., 2011), kişilik özellikleriyle (Thake ve Zelenski, 2013), dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğuyla (Rottenberg, 2005) ilişki olduğu görülmüştür. Özellikle yurt dışı çalışmaları incelediğinde duygusal tepkiselliğin daha çok nörobiyolojik çalışmalarla birlikte yürütüldüğü görülmektedir (Davidson, 1998). Yapılan bu çalışmalarda, GABAerjik sistem, prefrontal korteks ve amigdalanın duygusal tepkilerin oluşmasında etkili yapılar olduğu tespit edilmiştir (Balaban, 2023). Bu bağlamda, duygusal tepkisellik araştırılması gereken bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal tepkisellik hakkında Türkiye'deki Tr Dizin, ULAKBİM ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanları incelendiğinde toplam 21 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Dünyada yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Web of Science veri tabanında 788 çalışma olduğu görülmüştür.

Bu çalışma ile Türkiye'de son yıllarda (2015-2023) araştırma konularından biri olan duygusal tepkisellik ile ilgili çalışmalar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda dünya genelinde gerçekleştirilen araştırmalar Web of Science veri tabanında taranmış ve bu çalışmalarla ilgili ağ analizi sunulmuştur.

Duygusal tepkisellik dünyada 1980'lerde, Türkiye'de ise 2015'ten sonra araştırma konusu olmuştur. Bu çalışma ile duygusal tepkiselliğin çalışma konuları ve öneminin vurgulanması ve gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmada iki soruya cevap aranmaktadır:

Dünyada duygusal tepkisellikle ilgili yayın yapılan ülkeler, bu yayınların yılları, atıf alan yayınların yapıldığı ülkeler, araştırma alanları ve anahtar kelimelerin dağılımı nasıl olmuştur?

Türkiye’de duygusal tepkisellikle ilgili kaç araştırma bulunmaktadır? Konuyla ilgili lisansüstü tezlerin bağlı oldukları enstitüler ve bölümler hangileridir? Çalışmalar kapsamında yapılan araştırmaların katılımcıları kimlerdir? Araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

Yöntem

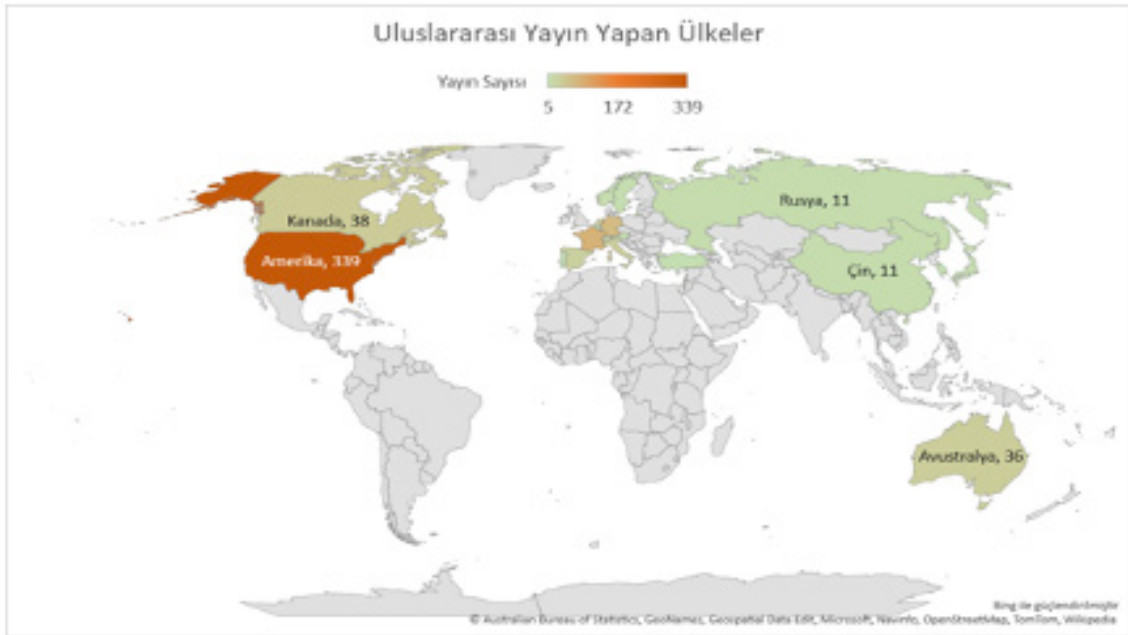
Bu araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, bir kavram hakkında bilgi edinmek için basılı ve elektronik yayınların sistematik olarak incelenip analiz edilmesine dayanan bir araştırma yöntemidir (Corbin ve Strauss, 2015). Bu çalışmada, ulusal yayın olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi’ndeki 15 lisansüstü tez, ULAKBİM-Tr Dizin’deki 4 makale ve Dergi Park’ta yer alan ancak Tr Dizin kapsamında olmayan 2 makale olmak üzere toplam 21 yayın incelenmiştir. Uluslararası yayınlar için Web of Science veri tabanındaki araştırmalar için 10.02.2023 tarihine kadar olan yayınlar incelenmiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalar için YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM ve Dergi Park veri tabanlarında “duygusal tepkisellik”; uluslararası yayınlar için ise Web of Science veri tabanında “emotional reactivity” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Ulusal yayınlar için yayın yılı, yayın türü, lisansüstü tezlerin enstitüleri ve bölümleri, anahtar kelimeler ve katılımcılar incelenmiştir. Uluslararası yayınlar için ise Social Sciences Citation Index (SSCI), Sciences Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Emerging Sources Citation Index (ESCI) ve Arts&Humanities Citation Index (A&HCI) indeksleri temel alınmış; tespit edilen 788 çalışmadan 778’i çalışmaya dâhil edilmiştir. Uluslararası yayınlarda yayın yılı, ülkeler, araştırma alanı, anahtar kelimeler ve atıf yapılan ülkeler incelenmiştir. Ulusal yayınları incelemek için doküman analizi, uluslararası yayınları incelemek için bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz için bibliyometrik ağ haritaları oluşturmak için kullanılan bir program olan VOSviewer paket programı kullanılmıştır (Van Eck ve Waltman, 2009).

Bulgular

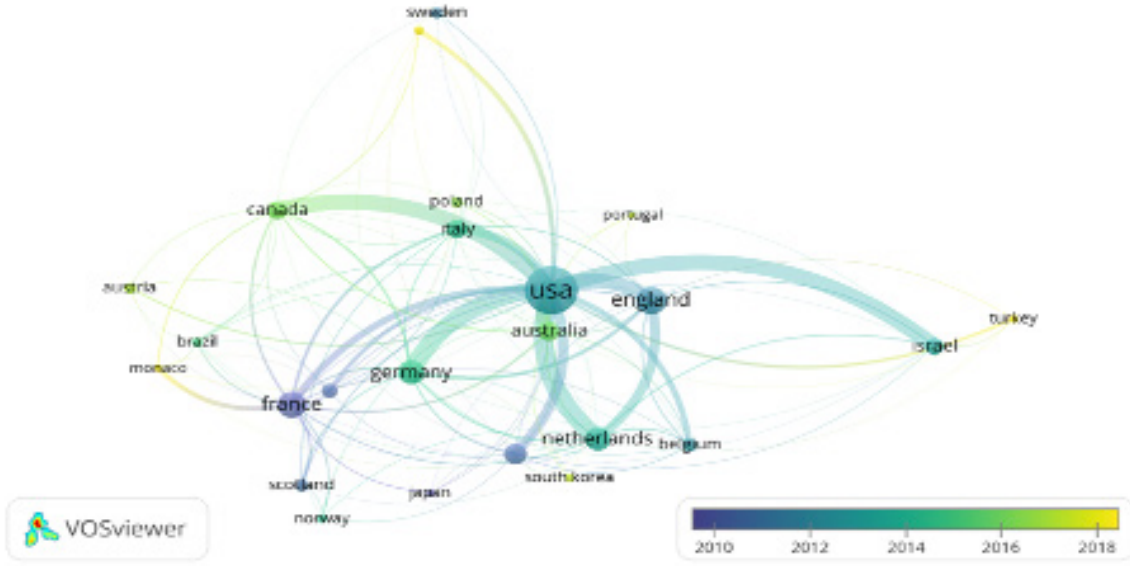
Araştırma sonucunda uluslararası yayınlar en yayın yapan ülkeler, en çok atıf alan ülkeler, yıllara göre yayın sayısı, yayınların araştırma alanları ve yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimelere göre incelenmiştir. Ulusal yayınlar ise yıllara göre yayın sayısı, araştırmalara katılan bireylerin demografik bilgileri, lisansüstü yayınların enstitü ve bölümleri, kullanılan anahtar kelimelere incelenmiştir.

1. Uluslararası Yayınlar

Şekil 1. Duygusal Tepkisellik Araştırmalarının Ülkelere Göre Dağılımı

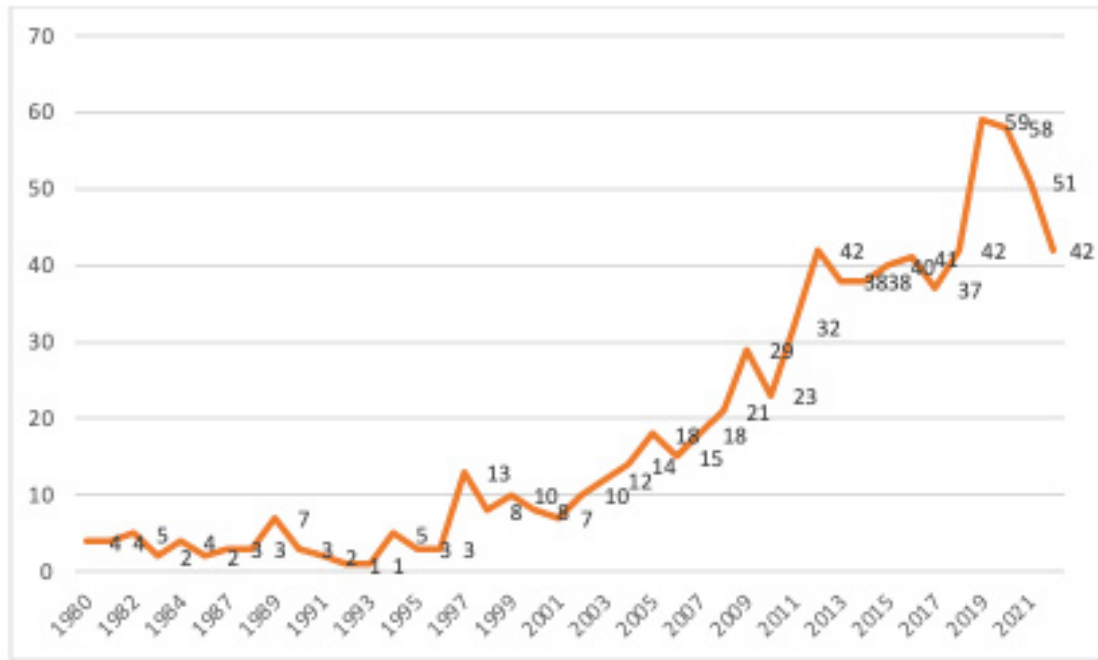
Şekil 1’e göre, Amerika Birleşik Devletleri (n=339) en çok yayın yapan ülkedir. ABD’den sonra sırasıyla Fransa (n=81), Almanya (n=66), İngiltere (n=43), Kanada (n=38) ve Avustralya (n=36) delmektedir. Web of Science veri tabanında, dünya genelinde 57 ülkede konuyla ilgili çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Türkiye, bu 57 ülke arasında 45. sıradadır ve Türkiye’deki bu konuyla ilgili yayın sayısı yalnızca 2’dir.

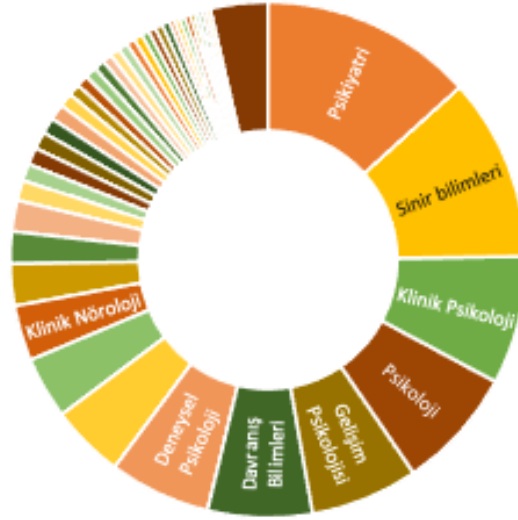
Şekil 2. En Çok Atıf Yapılan Ülkelerin Bibliyometrik Analizi

Şekil 2'de ise dünya genelinde en çok atıf yapılan yayınların yapıldığı ülkeleri gösteren atıf analizi haritası görülmektedir. Atıf alan ülkeleri belirlerken bir anahtar kelimenin geçiş sayısı 5 olarak belirlenmiş ve otomatik olarak 24 ülke belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, ABD 16859 atıfı ile bu alanda birinci sıradadır. ABD'yi sırasıyla İngiltere ($f=2759$), Fransa ($f=2435$), Almanya ($f=1794$) ve Hollanda ($f=1687$) takip etmektedir. Türkiye ($f=67$) ise bu ülkeler arasında 20. sıradadır.

Grafik 1. Uluslararası Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

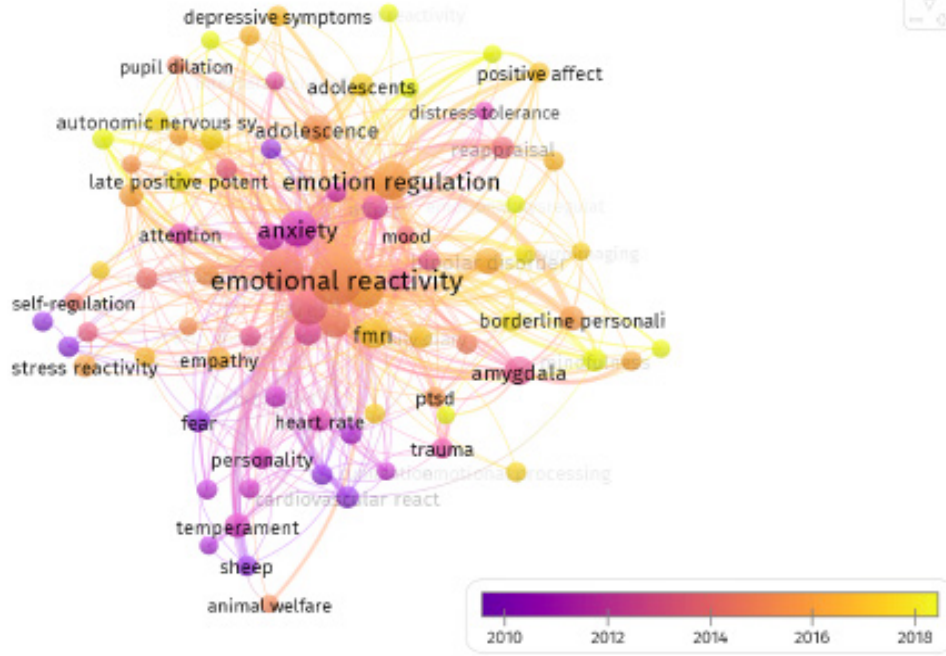

Grafik 1'e göre WoS veri tabanında 778 yayın bulunmaktadır ve duygusal tepkisellik ile ilgili ilk yayın 1980 ($n=4$) yılında yapılmıştır. 1980-2022 yılları arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde, 1985 yılında hiç yayın yapılmadığı, 1992 ve 1993 yıllarında ise 1 yayın yapıldığı görülmüştür. En çok yayın yapılan yıllar sırasıyla 2019 ($n=59$), 2020 ($n=58$) ve 2021'dir ($n=51$). 2020 yılında 42 yayın yapılmıştır. 1998 yılına kadar yayın sayısı 10'u geçmezken 1998'den sonra her geçen yıl araştırma sayısında genel anlamda artışlar meydana gelmiştir.

Şekil 3. Yayınların Araştırma Alanına Göre Dağılımı

Şekil 3'e göre Web of Science'ta yer alan yayınların araştırma alanları içerisinde en çok araştırma yapılan alan psikiyatri ($f=199$) olmuştur. Bunu, sırasıyla sinir bilimleri ($f=171$), klinik psikoloji ($f=120$), psikoloji ($f=114$), gelişim psikolojisi ($f=101$), davranış bilimleri ($f=98$) ve deneysel psikoloji ($f=95$) takip etmiştir.

Şekil 4. Yayınlarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelerin Bibliyometrik Analizi

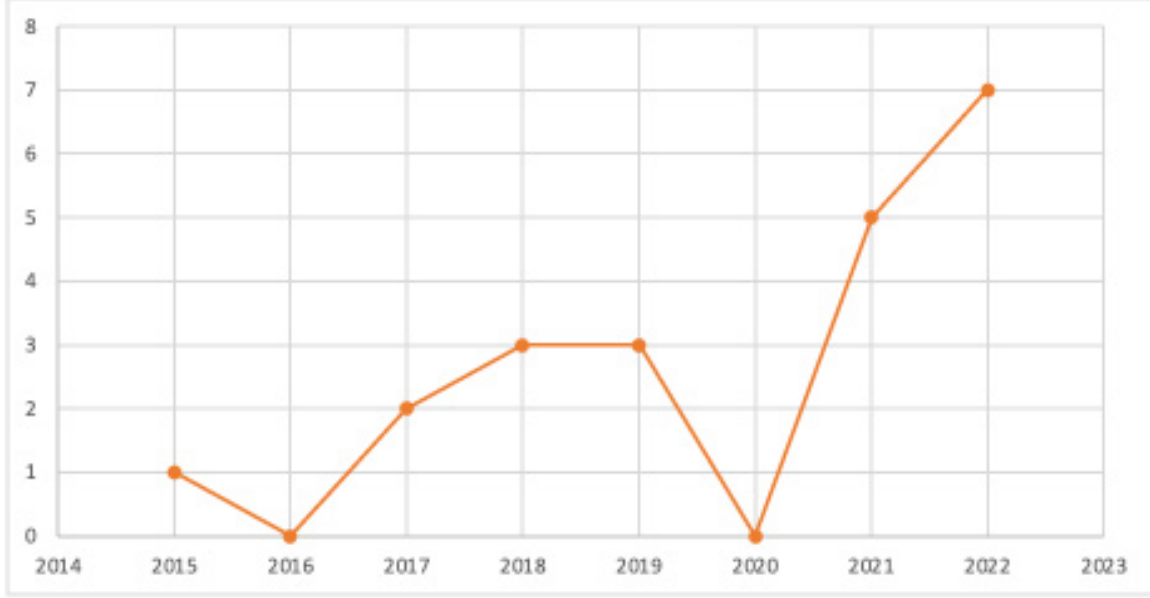
Şekil 4'te yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimelerle ilgili harita oluşturmak için anahtar kelimeler seçilmiştir. Anahtar kelimeler seçilirken en az 5 kere kullanılan anahtar kelimeler tercih edilmiş ve otomatik olarak 82 anahtar kelime belirlenmiştir. Şekildeki her renk farklı bir küme oluşturmaktadır. Dairelerin büyüklüğü ise anahtar kelimenin kullanım sıklığını göstermektedir. Renkler ise kelimelerin kullanıldığı yılları göstermektedir.

Şekil 4'e göre en çok kullanılan anahtar kelimeler; duygu düzenleme, kaygı, duygu, depresyon, stres, fMRI, kortizol ve gençlik kelimeleridir. Son yıllarda kullanılan anahtar kelimeler ise duygu düzensizliği, farkındalık, duygu reaktivitesi, psikopatoloji, duygusal yeme ve oksitindir.

2.Ulusal Yayınlar

Ulusal yayınlar incelediğinde yıllara göre yayın sayısına, araştırmalara katılan bireylerin demografik bilgilerine, lisansüstü yayınların enstitü ve bölümlerine ve kullanılan anahtar kelimelere ait sonuçlar bulunmaktadır.

Grafik 2. Ulusal Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2'de Türkiye'de yapılan çalışmalara ait bilgiler yer almaktadır. Buna göre Türkiye'de toplam 21 tane yayın bulunmaktadır. Bu yayınların 6 tanesi makale iken 15 tanesi de lisansüstü tezidir ve ilk yayın 2015 (f=1) yılında yapılmıştır. 2020 yılında hiç yayın yapılmamasına rağmen 2021 (f=5) ve 2022'de (f=7) yayın sayısı artmıştır. Son iki yılda yapılan yayın sayısı (f=12) toplam yayının (f=21) %57'sini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Ulusal Yayınlarda Araştırmaya Katılan Katılımcılar

Katılımcılar	n	%	
Öğrenciler	Okul öncesi	1	%4,7
	İlkokul	0	0
	Ortaokul	2	%9,5
	Lise	6	%28,5
	Üniversite	6	%28,5
Ebeveynler	2	%9,5	
Öğretmenler	1	%4,7	
Yetişkinler	2	%9,5	
Romantik İlişki	1	%4,7	
Toplam	21	%100	

Tablo 1'de Türkiye'de yapılan araştırmalarda yer alan katılımcılara ait bilgiler sunulmuştur. Bu bilgilere göre duygusal tepkisellik konusunda yapılan çalışmalar en fazla üniversite ve lise öğrencileriyle yapılmıştır (n=6). Bu katılımcıların genele oranı %67,2'dir. Bununla birlikte ilkökul öğrencilerini kapsayan herhangi bir araştırma bulunmamıştır.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Enstitüleri ve Bölümleri

Tezler		n	%
Enstitü	Sağlık Bilimleri	1	6,6
	Lisansüstü Eğitim	1	6,6
	Sosyal Bilimler	6	40
	Eğitim Bilimleri	7	46,6
Toplam		15	100
Bölüm	Dil ve Konuşma Bozuklukları Terapisi	1	6,6
	Psikoloji	1	6,6
	Klinik Psikoloji	5	33,3
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	8	53,3
Toplam		15	100

Tablo 2’de ise Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler incelenmiştir. Toplam 15 lisansüstü tezdten 14 tanesi yüksek lisans tezi, biri de doktora tezidir. Bu tezler, sırasıyla Eğitim Bilimleri (f=7), Sosyal Bilimler (f=6), Lisansüstü Eğitim (f=1) ve Sağlık Bilimleri (f=1) enstitülerinde yapılmıştır. Tezlerin bölümleri ise Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (f=8), Klinik Psikoloji (f=5), Psikoloji (f=1) ve Dil ve Konuşma Bozuklukları Terapisi (f=1) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Ulusal Yayınlarda Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler			
Ebeveyn	Algılanan Ebeveyn Biçimi	1	4
	Algılanan Ebeveyn İletişimi	1	
	Ebeveyn Kabul Ret	1	
	Anne Tutumları	1	
Bağlanma	Bağlanma Stilleri	2	3
	Romantik İlişki	1	
Duygu Düzenleme	Bilişsel Duygu Düzenleme	2	6
	Duygu Düzenleme	2	
	Bilişsel Çarpıtma	1	
	Bilişsel Esneklik	1	
Psikolojik Belirtiler	OKB	2	4
	Depresyon	1	
	Dürtüsel Tepkiler	1	
İyi Oluş	Öznel İyi Oluş	1	5
	Psikolojik İyi Oluş-Dayanıklılık	3	
	Psikolojik Kırılganlık	1	

	Problem Çözme	1	
	Karar Verme	1	
Uygulamalı Düşünme	Öz Yeterlilik	2	6
	Öz Duyarlılık	1	
	Sorumluluk Reddi	1	
Okul	Okula Yabancılaşma	1	
	Okula Bağlılık	1	3
	Okul Reddi	1	
Bağımlılık	İnternet Bağımlılığı	1	2
	Madde Kullanımı	1	
Eş Desteği			1
Suç Geçmişi			1
Yas Tepkileri			1
Borderline			1
Duygusal Yeme			1
Duygusal Baskılama			1
Gelişimsel Kekemelik			1
Mizaç			1
Görsel İşitsel Uyarılar			1
Algılanan Sosyal Destek			1
Toplam			43

Tablo 3'te Türkiye'de yapılan yayınlarda kullanılan anahtar kelimelere ait bilgilere yer verilmiştir. Tabloya göre, en çok kullanılan anahtar kelime grupları sırasıyla duygu düzenleme (f=6), uygulamalı düşünme (f=6), iyi oluş (f=5), psikolojik belirtiler (f=4) ve ebeveyn (f=4) olmuştur. Toplamda 43 farklı anahtar kelime kullanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan doküman incelemesi ve bibliyometrik analizler sonucunda, duygusal tepkisellik kavramının dünyada 1980'lerde araştırılmaya başlandığı tespit edilmiştir. Türkiye'de ise ilk yayın 2015 yılındadır. Uluslararası yayınlar arasında Türkiye yayın sayısı olarak son sıralarda yer almaktadır. Duygusal tepkisellik hakkında uluslararası yayınlar incelendiğinde makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye'de yapılan yayınların birçoğu ise lisansüstü tezdir ve bu alanda çok fazla bilimsel makale bulunmadığı görülmüştür. Tolan ve arkadaşları (2022) tarafından yazılan makalede, duygusal tepkiselliğin cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı ve erkeklerin duygusal tepkiselliğinin kadınlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenleme ve algılanan sosyal destek arasında da ilişki bulunmuştur. Yurdakul ve Üner (2015) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyete ait veriler benzerdir.

Bilaç ve arkadaşları (2021), çalışmalarında madde kullanımı, ebeveyn tutumları, karar verme, problem çözme becerilerinin ergenlikte duygusal tepkiselliği etkilediğini ifade etmişlerdir. Yaşar Ekici ve Balcı (2019) ise bilişsel esneklik düzeyi artan öğretmenlerin duygusal tepkiselliklerinin düştüğünü, ebeveyn tutumuna göre duygusal tepkisellik durumlarının değiştiğini tespit etmişlerdir. Otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumu ile yetiştirilen bireylerin duygusal tepkisellik düzeylerinin daha yüksek olduğu aynı çalışmada tespit edilmiştir. Bayrı ve Özdemir (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise öz yeterlik ve psikolojik kırılabilirlik ile duygusal tepkisellik arasında ilişki bulunmuştur.

Çalışmadaki lisansüstü tezler incelendiğinde ise kekemeliği olan çocukların kekemeliği olmayan çocuklara göre negatif tepkiselliği daha fazla bulunmuştur (Alpüran Kocabıyık, 2022). Duygusal tepkisellik ile çocukla kurulan iletişim arasında ise negatif ilişki tespit edilmiştir (Akarslan, 2022). Çakmak'ın (2022) üniversite öğrencilerinin duygusal tepkisellikleri hakkında yapılan tezinde ise duygusal tepkiselliğin kaçınmacı ve kaygılı bağlanma ile pozitif ilişkiyken, psikolojik sağlık ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bağlanma stilleri ile duygusal tepkiselliği inceleyen başka bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Akoğlu Günbatan (2022) yapılan çalışmaya göre, duygusal tepkisellik ile duygusal yeme arasında pozitif ilişki, duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenleme alt boyutlarının (yıkım, diğerlerini suçlama) arasında pozitif ilişki varken duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenlemenin bazı alt boyutlarıyla (pozitif yeniden gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma) da negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Öztürk'ün (2021) duygusal tepkisellik ile borderline kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında duygusal tepkisellik; dürtüsellik, duygularda kararsızlık, terk edilme, intihar davranışı, boşluk duygusu, öfke ve psikoz ile pozitif ilişkili iken, romantik ilişkilerde güven ile negatif ilişkili bulunmuştur. Ortaokul ve lise öğrencileri ile yapılan çalışmada duygusal tepkiselliğin, okula bağlanma ile okula yabancılaşma arasında düzenleyici etkisi olduğu görülmüştür (Aksoy, 2021). Ergenlerle ilgili yapılan çalışmada ise OKB ile duygusal tepkisellik arasında ilişki olduğu bulunmuştur (Zaferoğlu, 2018). Cengiz'in (2017) ergenlerle yaptığı çalışmasında ise bilişsel çarpıtmaların duygusal tepkiselliği yordadığı ve depresyonunun risk kaynaklarından birinin de duygusal tepkisellik olduğu ifade edilmiştir. Savaş (2017) tarafından yapılan çalışmada ise OKB ve öznel iyi oluşun, duygusal tepkiselliği yordadığı bulunmuştur. Aynı zamanda duygusal tepkisellik, OKB ile öznel iyi arasında aracı etkiye sahiptir. Çavdar'a (2022) göre de öğretmen adaylarının internet bağımlılıkları ile duygusal tepkisellik arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğretmenlerle yapılan çalışmasında Özen (2021), duygusal tepkisellik ile psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlik arasında negatif ilişki olduğunu bulmuştur. Yine suça bulaşmış ergenlerle yapılan çalışmada Aytaş (2022), işlevsel olmayan duygu düzenleme ve dışsal duygu düzenlemenin duygusal tepkiselliğin %37'sini açıkladığını bulmuştur. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada ise ebeveyn reddinin duygusal tepkiselliği etkilediği bulunmuştur (Dökmeci, 2017). Akyıldız (2019) tarafından yas yaşayan bireylerle bir çalışma yapılmış ve yas tepkileri ile duygusal tepkisellik arasında ilişki bulunmuştur. Son olarak Uzdil ve arkadaşları (2023), çalışmalarında diyaliz hastalarının ölüm kaygısı ile duygusal tepkisellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ölüm kaygısı ile duygusal tepkisellik arasında pozitif anlamlı ilişki bulmuştur.

Web of Science kapsamında, Türkiye'den yalnızca iki araştırma bulunmaktadır. Bunlardan biri Gökdağ tarafından 2023 yılında yapılmıştır ve araştırmanın sonucunda duygusal tepkisellik ile depresyon, kaygı, stres ve duygu düzenlemede güçlük arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Yapılan ikinci çalışma ise Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri ortaklığıyla gerçekleşmiştir. Engel ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan çalışmada, duygusal tepkiselliğin çocukluk çağında gelişmeye başladığı ve duygusal tepkiselliğin gelişiminde ebeveynlerin etkisinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Sonuç olarak Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde duygusal tepkiselliğin olumsuz duygu durumlarla ilişki olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, duygusal tepkiselliğin daha çok çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda duygusal tepkisellik ile ilgili Türkiye örneğinde az çalışma olduğu görülmektedir. Uluslararası literatür incelendiğinde, kabul almış çalışmalarda Türkiye 57 ülke arasında 45. sıradadır ve Türkiye'nin uluslararası kapsamda yalnızca 2 yayını bulunmaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmaların neredeyse tamamı, psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanındadır. Uluslararası çalışmalarda ise alanlar çeşitlenmektedir. Bu durum, duygusal tepkiselliğin ülkemizde daha farklı alanlarda ve konularda çalışılması gerektiğini göstermektedir. Bu çalışma ile ülkemizde yeni ve az çalışılmış olan duygusal tepkiselliğin önemi ortaya konmuştur. Yapılan bu çalışmanın, yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akarşlan, Y. (2022). *Algılanan ebeveyn ilişkisi ile yetişkinlikte görülen duygusal tepkisellik düzeyi ve evlilikte ebeveyn çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Topkapı Üniversitesi, İstanbul
- Akoğlu Günbatan, M. (2022). *Bağlanma stilleri ve duygusal yeme ilişkisinde duygusal tepkisellik ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul
- Aksoy, M. P. (2021). *Duygusal tepkisellik, okula yabancılaşma ve okula bağlılık arasında okul reddinin aracı rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Akyıldız, D. (2019). *Yas tepkilerinin algılanan eş desteği, duygusal baskılama ve duygusal tepkisellik ile ilişkilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Alpüran Kocabıyık, N. (2022). *Kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş çocukların duygusal tepkiselliklerinin olaya ilişkin potansiyeller (OİP) ölçümleri ile karşılaştırılması ve OİP ölçümlerinin kekemeliğin klinik görünümüyle ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul
- Altunbaş, T. (2018). *Duygusal zekâ programının öğrencilerin duygusal zeka, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
- Angie, A.D., Connelly, S., Waples, E.P. ve Kligyte, V. (2011). The influence of discrete emotions on judgement and decision-making: A meta-analytic review. *Cognition and Emotion*, 25: 1393- 1422.
- Aytaş, A. D. (2022). *Suç geçmişi olan ve olmayan çocuklarda duygu düzenleme, duygusal tepkisellik ve duygusal-psikolojik iyi oluş düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Balaban, G. (2023). *Pekiştireç duyarlılığı ve duygusal tepkisellik: Motivasyonel model temelinde kişilik bozuklukları ile çalışma belleği arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul
- Bayrı, H., ve Özdemir, H. P. (2022). Özel yetenekli öğrencilerin duygusal tepkisellik, öz-yeterlik ve psikolojik kırılganlık düzeylerinin incelenmesi: Bir karma yöntem çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 21(81), 1-20.
- Bilaç, Ö., Önder, A., Kavurma, C., Eslek, A., Uzunoğlu, G., Sapmaz, Ş. Y. ve Kandemir, H. (2021). Madde kullanan ergenlerin problem çözme, karar verme becerileri, duygusal tepkisellik düzeyleri ve anne tutumlarının değerlendirilmesi: Olgu-kontrol çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(1), 17-25.
- Becerra, R. ve Campitelli, G. (2013). Emotional reactivity: Critical analysis and proposal of a new scale. *International Journal of Applied Psychology*, 3(6):161-168.
<https://doi.org/10.5923/j.ijap.20130306.03>
- Cengiz, S. (2017). *Ergenlerde duygusal tepkisellik bilişsel çarpıtma ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2015). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (4.bs.). Sage.
- Çakmak, Ö. N. (2018). *Bağlanma stilleri ve duygusal tepkisellik arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracılık rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul
- Çavdar, E. (2022). *Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile sorumluluk ve duygusal tepkisellik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Davidson, R. J. (1998). Affective style and affective disorders: Perspectives from affective neuroscience. *Cognition and Emotion*, 12(3): 307–330.
<https://doi.org/10.1080/026999398379628>
- Dökmeci, M. (2017). *Self-compassion as a mediator between parental acceptance-rejection and emotional reactivity among university students* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul

- Engel, K. D., Lunkenheimer, E. ve Corapci, F. (2023). Do maternal power assertive discipline and warmth interact to influence toddlers' emotional reactivity and noncompliance? *Infant and Child Development*, 32(5), e2442. <https://doi.org/10.1002/icd.2442>
- Gökdağ, C. (2023). The effects of two individual differences in emotional process on psychological problems: The mediating role of emotion dysregulation between emotional reactivity and distress. *Personality and Individual Differences*, 203, 112008. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112008>
- Gross J. J. (1998). Antecedent- and response-focused emotion regulation: divergent consequences for experience, expression, and physiology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1): 224–237. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.74.1.224>
- Gross, J. J. (2015). Emotion regulation: Current status and future prospects. *Psychological Inquiry*, 26(1): 1–26. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.940781>
- Gross, J. J. (2001). Emotion regulation in adulthood: Timing is everything. *Current directions in psychological science*, 10(6), 214-219. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00152>
- Herpertz, S. C., Kunert, H. J., Schwenger, U. B. ve Sass, H. (1999). Affective responsiveness in borderline personality disorder: A psychophysiological approach. *American Journal of Psychiatry*, 156(10), 1550-1556. <https://doi.org/10.1176/ajp.156.10.1550>
- Karaođlan, T. (2018). *Baba ve yetişkin kızları arasındaki ilişkide duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçiminin yetişkin kadınlarda duygusal tepkisellik ve dürtüsel davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul
- Lucas, R. E. ve Baird, B. M. (2004). Extraversion and emotional reactivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(3): 473–485. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.3.473>
- Nock, M. K., Wedig, M. M., Holmberg, E. B. ve Hooley, J. M. (2008). The emotion reactivity scale: development, evaluation, and relation to self-injurious thoughts and behaviors. *Behavior therapy*, 39(2), 107-116 <https://doi.org/10.1016/j.beth.2007.05.005>
- Nyland, B. (1999). Listening to infants: Emotional literacy and the child care setting. *International Journal of Early Childhood*, 31(2): 99-104.
- Özen, D. E. (2021). *Öğretmenlerde duygusal öz-yeterlik ve duygusal tepkisellik arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi, Mersin
- Öztürk, G. B. (2021). *Borderline kişilik özelliklerine sahip kişilerin duygusal tepkisellik ve romantik ilişkilerde yakınlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi
- Rottenberg, J. (2005). Mood and emotion in major depression. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3): 167-170. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00354.x>
- Savaş, N. (2019). *Ergenlerde obsesif kompulsif bozukluk, duygusal tepkisellik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Shapero, B. G., Farabaugh, A., Terechina, O., DeCross, S., Cheung, J. C., Fava, M. ve Holt, D. J. (2019). Understanding the effects of emotional reactivity on depression and suicidal thoughts and behaviors: Moderating effects of childhood adversity and resilience. *Journal of affective disorders*, 245: 419–427. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.11.033>
- Smith, C.A. ve Lazarus, R.S. (1990). *Emotion and Adaptation, Handbook of Personality: Theory and Research* (ss. 609-637). The Guilford Press.

- Thake, J. ve Zelenski, J.M. (2013). Neuroticism, BIS, and reactivity to discrete negative mood inductions. *Personality and Individual Differences*, 54(2): 208-213.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.08.041>
- Tolan, Ö. Ç., Tümer, S. B., ve Yıldırım, E. D. (2022). Algılanan sosyal destek ve bilişsel duygu düzenleme ile duygusal tepkisellik arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 4(1), 82-106.
- Uzdil, N., Kılıç, Z. ve Şimşek, N. (2023). Emotional reactivity and death anxiety in dialysis patients. *Genel Tıp Dergisi*, 33(6), 719-725.
- Yaşar Ekici, F., ve Balcı, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilişsel esneklik düzeyleri ve duygusal tepkisellik düzeylerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 65-77.
- Van Eck, N. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
<https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Yurdakul, A., ve Üner, S. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal tepkisellik durumlarının değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(4), 300-307.
- Zaferoğlu, M. (2018). *Ergenlerde duygusal tepkisellik ile obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme becerilerinin aracı rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school: The role of parents, teachers, and peers. *Journal of educational psychology*, 90(2), 202-209.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0663.90.2.202>

Ayşe Koramşa (2004300171004@mersin.edu.tr , ORCID: 0000-0002-9393-3031)
Mersin Üniversitesi

Kemal Yaman (kyaman@mersin.edu.tr , ORCID: 0000-0003-1267-9228)
Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu

24.01.2024

Geliş Tarihi
Submitted

14.05.2024

Kabul Tarihi
Accepted

Araştırma Makalesi
Research article

<https://doi.org/10.55044/meusbd.1424207>

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ ÇALIŞMA KOŞULLARI VE MOTİVASYONLARI İLE FİNANSAL DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ HASTANESİ ÖRNEĞİ*

Özet

İnsanların sağlıklarının korunmasında ve refahının artmasında önemli rol oynayan sağlık çalışanlarının uygun çalışma koşullarında yüksek motivasyon ile çalışması, sağlık sistemlerinin etkin bir şekilde işlemesi sonucunda oluşmaktadır. Çünkü sağlık sistemlerinin temelini oluşturan sağlık çalışanlarının motivasyon ve davranışları, sağlık sistemlerinin performansını etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, sağlık çalışanlarının çalışma koşulları ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesinde finansal durumlarının etkisinin irdelenmesidir. Araştırmanın evrenini Mersin Üniversite Hastanesi'nde görev yapan 688 hemşire ve 748 doktor olmak üzere 1436 sağlık çalışanı oluşturmaktadır. Araştırmanın minimum örneklem büyüklüğü, Open Epi 3.01 programı kullanılarak %95 güven aralığı, %50 sıklık ve ± 5 hata payı ile 304 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırma 313 sağlık çalışanından elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Veriler 20 Aralık 2022-28 Şubat 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu", "Çalışma Koşulları Ölçeği", "Motivasyon Ölçeği" ve "Finansal İyilik Hali Ölçeği" olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmada istatistikî olarak Student t testi, Korelasyon analizi ve Anova analizi kullanılmıştır. Çalışma koşulları ve finansal iyilik hali arasında negatif yönlü zayıf ($r=-0.174$; $p=0.002$) anlamlı bir ilişki olduğu, motivasyon ve finansal iyilik hali arasında ($r=0.107$; $p=0.059$) anlamlı bir ilişki olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Çalışanları, Motivasyon, Çalışma Koşulları, Finansal İyilik

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE WORKING CONDITIONS AND MOTIVATIONS OF HEALTHCARE PROFESSIONALS AND THEIR FINANCIAL SITUATION: MERSİN UNIVERSITY HOSPITAL EXAMPLE

Abstract

Health professionals, who play an important role in protecting people's health and increasing their welfare, work with high motivation in appropriate working conditions, resulting from the effective functioning of health systems. The motivation and behavior of healthcare professionals, who form the basis of healthcare systems, can significantly influence the performance of such systems. The aim of this study is to examine the effect of the financial status of healthcare staff in exploring the relationship between working conditions and motivations. The research population consists of 1436 healthcare professionals, comprising 688 nurses and 748 doctors, employed at Mersin University Hospital. The minimum sample size for the research has been calculated as 304 individuals using the Open Epi 3.01 program with a 95% confidence interval, 50% frequency, and ± 5 margin of error. The research was evaluated using data obtained from 313 healthcare staff. Data were collected between 20 December 2022 and 28 February 2023. The research data consists of four parts: the "Personal Information Form", the "Working Conditions Scale", the "Motivation Scale", and the "Financial Well-Being Scale". In the research, statistical methods including Student's t-test, Correlation analysis, and ANOVA analysis were utilized. The analysis concludes that there is a weak negative ($r=-0.174$; $p=0.002$) significant relationship between the scale of working conditions and financial well-being, and there is no significant relationship between the motivation scale and financial well-being ($r=0.107$; $p=0.059$).

Keywords: Emotional Reactivity, Bibliometric Analysis, Review

* Bu çalışma 31/08/2023 tarihinde kabul edilen "Sağlık Çalışanlarının Çalışma Koşulları ve Motivasyonları ile Finansal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Mersin Üniversitesi Hastanesi Örneği" adlı tezden üretilmiştir.

GİRİŞ

Sağlık sektörü, farklı niteliklerdeki meslek gruplarının hizmet sunduğu, emek ve teknolojinin yoğun kullanıldığı, 24 saat kesintisiz hizmet verilen kurumları kapsamaktadır. Sağlık çalışanları, sağlık hizmetleri sunumunun temel bileşenleridir ve sağlık kurumları içindeki dağılımları, sayı ve performansları sağlık hizmetlerinin sonucunu doğrudan etkilemektedir (Witter ve ark., 2021). İş görenin iş hayatını doğrudan ve dolaylı olarak etkilemekte olan çalışma koşulları; çalışma ortamının fiziksel özellikleri ile ücret, çalışma süresi, personel politikası, iş güvencesi gibi maddi ve maddi olmayan unsurlar ile ilişkilidir (Şahin ve Karataş, 2015). Çalışanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için işlerini yaptığı ortam olarak nitelendirilen çalışma ortamında, çalışanların motivasyonlarının yükseltilmesi ve verimliliğin sağlanması açısından uygun ortamın sağlanması oldukça önemlidir. İş görenler olumsuz çalışma koşullarında rahat çalışmamakta ve verim düşmektedir. Aynı zamanda sağlık personelinin çalışma saatleri, çalışma ortam ve koşulları, motivasyon düzeyleri, personel sayısı ile çalışılan ortamın fiziksel koşulları sağlık kurumlarında meydana gelen kaza ve hataların oluşumuna sebebiyet veren risk faktörlerini etkilemektedir. Uygun çalışma koşullarının sağlanamaması hata oluşumuna sebep olmaktadır (Özturan Durgun, 2014).

Genel anlamı ile motivasyon, hedeflere ulaşmak, ihtiyaçları karşılamak, içinden gelerek çalışmak, öğrenme ve başarıya gücü olarak ifade edilmektedir (Can, 1999). Sağlık çalışanlarının motivasyonunu etkileyen faktörler, birbirlerini farklı düzeyde etkileyen, bağlantılı ve karmaşık bir yapıdadır. Sağlık çalışanlarının motivasyon düzeylerini olumsuz etkileyen faktörlerin iyileştirilmesi hastane yönetiminin hastaneyi iyi düzeyde organize edebilmesiyle mümkündür. Sağlık personellerinin motivasyon düzeylerinin iyileştirilmesinde finansal faktörlerin önemli bir rolü olmakla birlikte finansal olmayan faktörler de motivasyon düzeylerinin iyileştirilmesinde önemli bir etkidir (Mbindyo ve ark., 2009).

Yabancı kaynaklarda “Financial Well-Being” olarak kullanılan kavram Türkçe literatüre “Finansal İyilik Hali” ya da “Finansal Refah” olarak geçmektedir. Ekonomik açıdan finansal iyilik hali, maddi zenginlik ile eş tutulmakta ancak yalnızca maddi zenginlik bireylerin finansal açıdan memnun hissetmelerini açıklayamamaktadır (Burcher, 2017). Finansal refah kavramı geçmiş yıllarda genel mutluluk veya mali durum ve varlıklardan memnuniyet duyma anlamına gelirken, günümüzde bireylerin maddi ve maddi olmayan yönleri, ekonomik durum, yaşam standartlarının yükselmesi, ihtiyaçları karşılama yeteneği, mali durumdan memnuniyet, güvende ve rahat hissetme gibi algıları da içermektedir (Taft ve ark., 2013). Öznel bir kavram olarak ifade edilen finansal iyilik hali bireyin onu nasıl algıladığına dayanmaktadır. Dolayısıyla bireyler yalnızca kendi refahlarını değerlendirebilmektedirler. Bu durumda, aynı gelir seviyesindeki insanlar, değerleri ve kişisel tercihleri kapsamında finansal iyilik halleri hakkında farklı değerlendirmeye sahip olabilmektedirler (Prawitz ve ark., 2006).

Finansal iyilik halinin hem toplumsal hem de bireysel düzeyde etkileri vardır. Bireysel olarak finansal iyilik hali, yaşam kalitesi, başarı, mutluluk, refah düzeyi, bedensel ve zihinsel sıhhat ile ilişki kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Toplumsal olarak ise bir kesimin aynı anda finansal sorunlarla karşı karşıya kalması ile sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duyması toplumsal bir kriz oluşmasına yol açabilmektedir. Bunun yanında, bir kesimin finansal refahında artış olması sonucu daha az sosyal destek ihtiyacı ve daha az tüketim harcaması ile toplumun genel refahının artmasını sağlayabilmektedir (Brüggen ve ark., 2017).

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, ekonomik büyüme oranları, finansal krizler, istihdam ve işsizlik oranları, faiz ve enflasyon oranları, piyasa ve yasal faktörler, sosyo-kültürel, siyasi ve teknolojik faktörler toplumların refahını daha geniş bir çerçevede etkilemektedir (Brüggen ve ark., 2017). Halkın yaşam kalitesini arttıran iktisadi büyüme, ekonominin başarısını gösteren en önemli faktörlerden birisidir. Toplumdaki bireylerin refahını arttırmak iktisat politikaları açısından büyük önem arz etmektedir (Yavuz, 2018). Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) verilerine göre 2022 Aralık ayı yıllık ithalat oranı bir önceki yıla göre %34,0 artarak 363 milyar 711 milyon \$, ihracat oranı bir önceki yıla oranla %12,9 artarak 254 milyar 172 milyon \$ ve dış ticaret açığı bir önceki yıla göre %137,0 artarak 109 milyar 539 milyon \$ olmuştur (TUİK, 2022-a). Ekonomik gelişmişlik düzeyi yüksek olan ülkelerin finansal davranış varyasyon tahminlerindeki küçük bir değişiklik, gerçekleşmiş faktörlerin yüksek seviyeleri nedeniyle finansal refah seviyelerinde önemli bir değişikliğe yol açmamaktadır. Ancak ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük olan ülkelerde, davranışsal faktörlerdeki küçük bir değişiklik finansal iyilik hali seviyesini ciddi derecede etkileyebilmektedir (Versal ve ark., 2022). Ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde ekonomik büyümenin yanında insan merkezli ve insanların yaşam standartlarının da değerlendirildiği iktisadi gelişmişlik düzeyi de önemlidir. Kişi başı Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYİH) değerlerindeki artış ekonomik gelişmişlik düzeyi için gerekli ancak tek başına yeterli

değildir. Bu sebeple gelir dağılımı, işsizlik ve istihdam oranları ve ekonomik büyüme oranlarını birlikte ele almak gerekmektedir (Hoş, 2023). Türkiye’de işgücü piyasası gelişmeleri incelendiğinde, son zamanlarda işgücüne katılım oranlarında yükselme ve istihdam oranlarında artış söz konusudur. Türkiye’nin işgücüne katılım oranları OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development-Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) ortalamaları ile karşılaştırıldığında, Türkiye’deki istihdam oranları OECD ortalamasının altında kalmaktadır. 2017-2022 yılları arası OECD ülkelerinin istihdam ortalaması %66-69 oranlarında seyrederken Türkiye’nin istihdam ortalaması %42-47 arasındadır (OECD Data, 2023-a; TÜİK, 2017-2022-c). Türkiye’nin ekonomik büyümesi, istihdam yaratan bir büyümeye dönüştürülmezse işsizliğin yükselmesi kaçınılmaz olabilmektedir. Türkiye’deki istihdam olanaklarının arttırılması sosyal ve ekonomik refahın arttırılması için gereklidir (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008).

Faiz ve enflasyon oranları ekonominin reel ve finansal kesimini ilgilendiren ve halkın tasarruf etmesini ve refah seviyesinin artmasını sağlayan makroekonomik değişkenler olarak tanımlanmaktadır (Gökdeniz ve ark., 2022). Enflasyon ve faiz oranlarının dengeli hareket etmesi ekonomik istikrar sağlanması açısından oldukça önemlidir. Değişkenlerden birinin diğerine oranla daha düşük ya da daha yüksek olması ekonomik dengelerin bozulmasına yol açabilmektedir. Faiz ve enflasyon oranlarının düşük seviyelerde olması ülkenin makroekonomik performansının daha yüksek seviyelerde olmasını sağlarken, faiz ve enflasyon oranlarının daha yüksek seviyelerde olması ekonomik büyümenin ve adil kaynak dağılımının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Destek ve ark., 2017). TÜİK’e göre 2021 yılı enflasyon oranı yıllık %36,08 (TÜİK, 2022-b) iken OECD ülkelerinin ortalaması %4,0 (OECD Data, 2023-b), Türkiye’nin 2022 yılı enflasyon oranı yıllık %64,27 (TÜİK, 2022-b) iken OECD ortalaması %9,6 (OECD Data, 2023-b) olarak gerçekleşmiştir. Enflasyon, gelir dağılımının olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Toplumdaki gelirlerin adil dağılımı için ekonomik büyüme yaşanırken enflasyon ve işsizlik oranlarının düşük olması gerekmektedir (Kalkay, 2021).

Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya ilişkin literatür taramasının sonuçlarına yer verilmiştir. Mbindyo ve arkadaşları (2009) tarafından Kenya’da bölge hastanelerinde çalışan 185 sağlık çalışanı ile derinlemesine görüşme, küçük grup görüşmeleri ve odak grup görüşmeleri yöntemleri kullanılarak bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada maaşların düşük olması, terfi fırsatlarının yetersizliği ve eğitim fırsatlarına yetersiz erişimin sağlık çalışanlarının motivasyonlarında düşüslere neden olduğu; çalışanların iş çabalarının takdir edildiği ve uygun çalışma koşullarının yaratıldığı ortamlarda ise çalışanların motivasyon seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Mbindyo ve ark., 2009).

Chandler ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada, Tanzanya’da hekim olmayan klinisyenlerin motivasyon düzeylerini ve motivasyonlarını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, sosyal statü beklentilerinin ücret, çalışma ortamları ve farklı klinik kadroları arasındaki ilişkilerden memnuniyetsizliğin temeli olduğu saptanmıştır. Ayrıca yüksek maaşın içsel motivasyonla ilişkili olduğu ve bu sebeple maaşın motivasyon için bir ön koşul olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, finansal olmayan faktörlerin de önemli olduğu ancak maaştan memnuniyet derecesinin, finansal olmayan teşviklerle motivasyon düzeylerini değiştirmeye yönelik müdahalelerin ön koşulu olabileceği değerlendirilmiştir.

Morra ve arkadaşları (2009) tarafından tıp öğrencileri ile yapılan çalışmanın sonucuna göre, aile hekimlerinin ücretlerinin diğer uzmanlık alanlarının ücretlerinden daha düşük olduğuna yönelik bir algıları vardır. Artan borçlanma ve ekonomik durumun olumsuz etkileri, tıp öğrencilerinin diğer uzmanlık alanlarını aile hekimliğine tercih etmesine neden olabilmektedir.

Negussie (2012) tarafından yapılan ve kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerin ödüller ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, dışsal ödüllerin hemşirelerin iş motivasyonu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ancak içsel ödüllerin böyle bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple, hemşirelerin temel motivasyon kaynakları olduğu tespit edilen ücret, yan haklar ve terfi gibi dışsal ödüllerin takdir edilme gibi içsel ödüllerden daha önemli olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Russo ve arkadaşlarının (2019), 2009-2018 yılları arasında düşük gelirli ülkelerdeki sağlık çalışanlarının grev nedenlerini, sıklığını ve sonuçlarını araştırdıkları çalışmada, yetersiz ücret ve gecikmiş ödemelerin en sık bildirilen nedenler olduğu tespit edilmiştir. Daha sonraki nedenler ise sırasıyla sağlık sektörünün yönetimi ve politikaları, çalışma koşulları ve güvenlik ile ilgilidir.

Hassoy ve Özvurmaz (2019), sağlık çalışanlarının iş doyumunu ve iş doyumunu etkileyen faktörleri araştırmışlardır. İş doyumunu etkileyen en önemli faktör, ücret ($8,80 \pm 3,78$) olarak belirlenmektedir. Ücret faktörünün ardından terfi etmek, ek ödemeler ve ödül olanakları gelmektedir.

Sarfraz ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada Covid-19 sonrası sağlık çalışanlarındaki psikolojik ve finansal kaygıların iş performansı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya Pakistan'da görev yapan 489 sağlık çalışanı katılmıştır. Çalışmada, Covid-19 pandemisinin neden olduğu finansal ve psikolojik kaygıların sağlık çalışanlarının iş performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pandemi, ekonomik stres ve psikolojik bozukluk semptomlarını hızlandırmakta ve çalışanların performansını etkilemektedir. Ayrıca bireylerin finansal refahını ciddi şekilde etkilemekle birlikte ekonomik kaygı ve korku düzeylerini de arttırmaktadır.

Dugule, Gana ve Paul (2022) yapmış oldukları çalışmada, Nijerya'da görev yapan sağlık çalışanlarının motivasyon düzeylerinin iş performansı ve memnuniyet üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmaya 80 sağlık çalışanı dâhil edilmiştir. Çalışma sonucunda; iyi liderlik, iş yaşam dengesi, tanınma, iyi şirket kültürü, tatmin edici ücretler, uygun çalışma koşulları, terfi olanakları, finansal destekler ve iş güvenliğinin sağlanması sağlık çalışanlarının iş performansını arttırıcı faktörlerden olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca motivasyon, kaliteli hizmet sunumunda teşvike yol açmakta, iş tatminini arttırmakta, hedefe ulaşmada istikrar sağlamakta ve verimliliği arttırmaktadır.

İslam ve arkadaşları (2022), Covid-19 döneminde sağlık çalışanlarının ekonomik durumlarının zihinsel sağlık üzerindeki etkisini araştırmıştır. Lübnan'da 2020 yılı GSYİH %20,3 oranında küçülmüştür, kişi başına düşen GSYİH %40 oranında azalmıştır ve enflasyon ortalaması %84,3 olarak gerçekleşmiştir. Ekonomik etkilerin yanında ülkedeki kaos ortamı, kaynakların kıtlığı, sosyal huzursuzluk ve artan iş yükü sağlık çalışanlarını olumsuz etkilemiştir. Bunların sonucunda bazı sağlık çalışanlarında depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu gibi sağlık sorunları oluştuğu tespit edilmiştir.

Kınış ve Boztosun (2022) tarafından yapılan çalışmada, sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali düzeylerinin iş performansı, yaş, cinsiyet, kıdem, öğrenim durumu ve kurum türü değişkenleri açısından etkisi incelenmiştir. Kayseri'deki sağlık kurumlarında 389 kişi ile yapılan çalışmada, sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline yönelik algıları ile cinsiyet ($p=0,858$), yaş ($p=0,224$), eğitim durumu ($p=0,379$), meslek grupları ($p=0,621$) ve kıdem derecesi ($p=0,375$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bruno (2023) tarafından yapılan çalışmada, sağlık çalışanlarının depresyon prevalansı ve çalışma performansı arasında ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. 140 katılımcı ile yapılan çalışmada, sağlık çalışanlarında depresyonun yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada cinsiyet, yaş, medeni durum ve iş kategorisi ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca depresyon, iş yerindeki çalışma performansından da etkilenmektedir. Performansı etkileyen diğer faktörler arasında düşük maaş ve aşırı iş yükü gelmektedir.

Şen Olgay ve Yurt (2023) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'den İngiltere'ye göç eden sağlık çalışanlarında göçün nedenleri ve yaşam doyumları araştırılmıştır. Çalışma 128 sağlık çalışanı ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda; politik nedenler (%64,8), gelecek kaygısı (%55,5), ekonomik nedenler (%53,1) ve yaşam refahının İngiltere'ye göçün nedenlerini oluşturduğu saptanmıştır. Özellikle ekonomik refah İngiltere'ye göç etmek için çekici gücü oluşturmaktadır.

Kıvanç Demiryas ve İlhan (2023) çalışmalarında sağlık çalışanlarının yaşam kalitesi ve bununla ilgili faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Türkiye'de görev yapmakta olan 200 sağlık çalışanı ile yapılan çalışmada, ekonomik sorun yaşamakta olan sağlık çalışanlarının ekonomik sorun yaşamayan çalışanlara göre bedensel, ruhsal ve çevresel sağlık puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Materyal Ve Method

Çalışmanın amacı, Mersin Üniversite Hastanesi'nde görev yapmakta olan sağlık çalışanlarının çalışma koşulları ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkide finansal durumlarının irdelenmesidir. Araştırmanın evrenini Mersin Üniversitesi Hastanesinde görev yapan hemşire ve doktorlar oluşturmaktadır. Araştırmaya, 313 gönüllü katılımcı dâhil edilmiştir. Araştırmadaki veriler Kişisel Bilgi Formu, Çalışma Koşulları Ölçeği (Erdil ve ark., 2004), Motivasyon Ölçeği (Kırcı, 2013) ve Finansal İyilik Hali Ölçeği (Ahmetoğulları ve Parmaksız, 2017) kullanılarak elde edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve içerisinde sağlık çalışanlarını tanımlayıcı bilgilerinin yer aldığı yedi maddeden oluşmaktadır. Çalışma Koşulları Ölçeği'nde dört alt boyuttan oluşan (Yönetim Tarzı ve Çalışma

Koşulları, Arkadaşlık Ortamı, Takdir Edilme Duygusu ve İş Tatmini) 18 madde yer almaktadır. Motivasyon Ölçeği, 17 maddeden oluşmaktadır. Finansal İyilik Hali Ölçeği'nde ise iki alt boyuttan oluşan (Finansal Endişe ve Finansal Memnuniyet) sekiz madde yer almaktadır. Araştırmanın verileri, 26 Ocak-15 Mart tarihleri arasında bilgisayar ortamına aktararak ve bilgisayar tabanlı istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Veri değerlendirilme sürecinde tanımlayıcı verilerin istatistikî analizinde ortalama, sayı, standart sapma değerleri, maksimum ve minimum değerleri kullanılmıştır. Kategorik değişkenlerin istatistikî analizinde ise frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Veri analiz sürecinde ikili grup karşılaştırması için Korelasyon Analizi ve Student's t Testleri kullanılmıştır. İki'den fazla grup karşılaştırması için de ANOVA test istatistiği kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek için Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha değerleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Cronbach's Alpha Değerleri

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri
Çalışma Koşulları Ölçeği	18	0.943
Yönetim Tarzı ve Çalışma Koşulları	7	0.913
Arkadaşlık Ortamı	5	0.947
Takdir Edilme Duygusu	4	0.920
İş Tatmini	2	0.884
Motivasyon Ölçeği	17	0.680
Finansal İyilik Hali Ölçeği	8	0.560
Finansal Endişe	6	0.836
Finansal Memnuniyet	2	0.530

Bu çalışmada, Çalışma Koşulları Ölçeği toplam Cronbach Alpha değeri 0.943, Motivasyon Ölçeği Cronbach Alpha değeri 0.680 ve Finansal İyilik Hali Ölçeği Cronbach Alpha değeri 0.560 olarak bulunmuştur. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 313 sağlık çalışanından 198'i (%63,3) kadın, 168'i (%53,7) 18-30 yaş aralığında ve 180'i (%57,5) evlidir. Ayrıca çalışanların 162'si (%51,8) doktor, 151'i (%48,2) hemşire, 144'ü (%46,0) lisans mezunu, 84'ü (%26,8) yüksek lisans mezunu ve 67'si (%21,4) uzmanlık mezunudur. Çalışmaya katılanlardan 150'si (%47,9) 0-5 yıl aralığında mesleki deneyim süresine sahip iken 82 kişi (%26,2) 6-10 yıl mesleki deneyim süresine sahiptir. Çalışmaya katılanlardan 206'sının (%65,8) şu an görev yaptığı kurumdaki mesleki deneyim süresi 0-5 yıl ve 57 kişinin (%18,2) 6-10 yıl aralığındadır.

1. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile meslek değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H6: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile mesleki deneyim süresi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H7: Sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve alt boyutlarının puanı ile şu an görev yaptığı kurumdaki mesleki deneyim süresi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H8: Sağlık çalışanlarının çalışma koşulları ile finansal iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H9: Sağlık çalışanlarının motivasyonları ile finansal iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 2. Finansal İyilik Hali Ölçeği Toplam Puanının ve Alt Boyutlarının Çalışanların Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	t testi		
					t	sd	p
Finansal İyilik Hali Ölçeği	Kadın	198	29.92	4.07	2.998	311	.003
	Erkek	115	28.44	4.44			
Finansal Endişe	Kadın	198	26.07	4.12	3.527	311	.001
	Erkek	115	24.23	4.99			
Finansal Memnuniyet	Kadın	198	3.85	2.00	-1.533	311	.126
	Erkek	115	4.22	2.07			

Tablo 2'ye göre sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline yönelik ve finansal endişe alt boyutuna yönelik algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın çalışanların finansal iyilik haline yönelik algıları ($\bar{X}=29.92$), erkek çalışanlarının algılarından ($\bar{X}=28.44$) daha yüksektir. Ayrıca kadın çalışanların finansal endişelerine yönelik algıları ($\bar{X}=26.07$), erkek çalışanların algılarından ($\bar{X}=24.23$) daha yüksektir. Araştırmanın hipotezi finansal iyilik hali ve finansal endişe alt boyutu için kabul edilirken, finansal memnuniyet alt boyutu için reddedilmiştir.

Tablo 3. Finansal İyilik Hali Ölçeği Toplam Puanlarının ve Alt Boyutlarının Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Anova Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	F	P	Gruplar Arası Fark
Finansal İyilik Hali Ölçeği	18-30 yaş (1)	168	29.05	4.59	2.191	.114	Fark yok
	31-40 yaş (2)	107	30.07	3.62			
	41 ve üzeri (3)	38	28.89	4.32			
Finansal Endişe	18-30 yaş (1)	168	24.92	4.94	2.556	.079	Fark yok
	31-40 yaş (2)	107	26.18	3.80			
	41 ve üzeri (3)	38	25.29	4.41			
Finansal Memnuniyet	18-30 yaş (1)	168	4.13	2.12	1.202	.302	Fark yok
	31-40 yaş (2)	107	3.90	1.97			
	41 ve üzeri (3)	38	3.61	1.76			

Tablo 3 incelendiğinde, sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ölçeği, finansal endişe ve finansal memnuniyet düzeylerine yönelik algılarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda araştırmanın hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4. Finansal İyilik Hali Ölçeği Toplam Puanının ve Alt Boyutlarının Çalışanların Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	t testi		
					t	sd	p
Finansal İyilik Hali Ölçeği	Evli	180	29.65	3.87	1.303	311	.207
	Bekâr	133	29.01	4.74			
Finansal Endişe	Evli	180	25.71	4.18	1.444	311	.161
	Bekâr	133	24.96	4.98			
Finansal Memnuniyet	Evli	180	3.94	2.02	-0.490	311	.625
	Bekâr	133	4.05	2.04			

Tablo 4'e göre sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline ve alt boyutlarına yönelik algıları sağlık çalışanlarının medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmanın hipotezi tüm boyutlar için reddedilmiştir.

Tablo 5. Ölçek Toplam Puan ve Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	F	P	Gruplar Arası Fark
Finansal İyilik Hali Ölçeği	Lisans (1)	144	29.99	4.12	1.916	.127	Fark yok
	Yüksek Lisans (2)	84	28.80	4.86			
	Doktora (3)	18	29.28	3.25			
	Uzmanlık (4)	67	28.82	3.90			
Finansal Endişe	Lisans (1)	144	26.19	4.29	3.210	.023	1-2, 1-4
	Yüksek Lisans (2)	84	24.65	5.07			
	Doktora (3)	18	25.83	3.50			
	Uzmanlık (4)	67	24.49	4.37			
Finansal Memnuniyet	Lisans (1)	144	3.81	2.07	1.620	.185	Fark yok
	Yüksek Lisans (2)	84	4.14	1.99			
	Doktora (3)	18	3.44	1.65			
	Uzmanlık (4)	67	4.33	2.04			

Tablo 5 incelendiğinde, sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali ve finansal memnuniyet düzeylerine yönelik algılarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak finansal endişe düzeylerine yönelik algılarının eğitim durumu değişkenine yönelik anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Hangi eğitim grupları arasında farklılık olduğunu test etmek için yapılan Post Hoc LSD Testi sonuçlarına göre lisans eğitim düzeyindeki sağlık çalışanlarının finansal endişe algılarının ($\bar{X}=26.19$), yüksek lisans ($\bar{X}=24.65$) ve uzmanlık ($\bar{X}=24.49$) eğitim düzeylerindeki sağlık çalışanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın hipotezi, finansal endişe alt boyutu için kabul edilmiş ancak diğer boyutlar için reddedilmiştir.

Tablo 6. Finansal İyilik Hali Ölçeği Toplam Puanının ve Alt Boyutlarının Çalışanların Mesleklerine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	t testi		
					t	sd	p
Finansal İyilik Hali Ölçeği	Doktor	162	28.70	4.33	-2.968	311	.003
	Hemşire	151	30.11	4.09			
Finansal Endişe	Doktor	162	24.59	4.69	-3.306	311	.001
	Hemşire	151	26.26	4.22			
Finansal Memnuniyet	Doktor	162	4.11	1.90	1.120	311	.264
	Hemşire	151	3.85	2.16			

Tablo 6 incelendiğinde sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline yönelik algıları ile finansal endişe alt boyutuna yönelik algıları, sağlık çalışanlarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Hemşirelerin finansal iyilik haline yönelik algıları ($\bar{X}=30.11$), doktorların algılarına ($\bar{X}=28.70$) göre daha yüksektir. Hemşirelerin finansal endişe düzeylerine yönelik algıları ($\bar{X}=26.26$), doktorların algılarından ($\bar{X}=24.59$) daha yüksektir. Sağlık çalışanlarının finansal memnuniyet alt boyutlarına yönelik algıları çalışanların mesleklerine yönelik anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmanın hipotezi, finansal iyilik hali ölçeği ve finansal endişe alt boyutu için kabul edilirken, finansal memnuniyet alt boyutu için reddedilmiştir.

Tablo 7. Ölçek Toplam Puan ve Alt Boyutlarının Mesleki Deneyim Süresi Değişkenine Göre Anova Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	F	P	Gruplar Arası Fark
Finansal İyilik Hali Ölçeği	0-5 yıl (1)	150	28.84	4.49	1.678	.155	Fark yok
	6-10 yıl (2)	82	29.94	4.07			
	11-15 yıl (3)	33	30.42	3.65			
	16-20 yıl (4)	26	29.92	3.53			
	21 yıl ve üzeri (5)	22	28.77	4.76			
Finansal Endişe	0-5 yıl (1)	150	24.73	4.93	2.228	.066	Fark yok
	6-10 yıl (2)	82	25.71	4.10			
	11-15 yıl (3)	33	26.73	3.40			
	16-20 yıl (4)	26	26.73	4.07			
	21 yıl ve üzeri (5)	22	25.18	4.78			
Finansal Memnuniyet	0-5 yıl (1)	150	4.11	2.03	1.839	.121	Fark yok
	6-10 yıl (2)	82	4.23	2.20			
	11-15 yıl (3)	33	3.70	1.93			
	16-20 yıl (4)	26	3.19	1.58			
	21 yıl ve üzeri (5)	22	3.59	1.79			

Tablo 7 incelendiğinde, sağlık çalışanlarının finansal iyilik hali, finansal endişe ve finansal memnuniyet düzeylerine yönelik algılarının mesleki deneyim sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmanın hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 8. Ölçek Toplam Puan ve Alt Boyutlarının Puanlarının Şu Anda Görev Yapılan Kurumdaki Mesleki Deneyim Süresine Göre Anova Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	F	P	Gruplar Arası Fark
Finansal İyilik Hali Ölçeği	0-5 yıl (1)	206	29.03	4.27	2.819	.039	1-2
	6-10 yıl (2)	57	30.51	3.89			
	11-15 yıl (3)	22	30.68	4.44			
	16 yıl ve üzeri (4)	28	28.61	4.44			
Finansal Endişe	0-5 yıl (1)	206	24.96	4.66	2.533	.057	Fark yok
	6-10 yıl (2)	57	26.35	4.20			
	11-15 yıl (3)	22	27.09	3.68			
	16 yıl ve üzeri (4)	28	25.29	4.57			
Finansal Memnuniyet	0-5 yıl (1)	206	4.07	2.00	1.550	.202	Fark yok
	6-10 yıl (2)	57	4.16	2.31			
	11-15 yıl (3)	22	3.59	1.92			
	16 yıl ve üzeri (4)	28	3.32	1.54			

Tablo 8 incelendiğinde, sağlık çalışanlarının finansal endişe ve finansal memnuniyet düzeylerine yönelik algılarının şu anda görev yaptıkları kurumdaki mesleki deneyim sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilirken, sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline yönelik algılarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Post Hoc LSD Testi sonuçlarına göre şu anki kurumda 6-10 yıl mesleki deneyim süresine sahip sağlık çalışanlarının finansal iyilik haline yönelik algıları ($\bar{X}=30.51$), şu anki kurumda 0-5 yıl mesleki deneyim süresine sahip sağlık çalışanlarının ($\bar{X}=29.03$) algılarından daha yüksektir. Araştırmanın hipotezi, finansal iyilik hali ölçeği için kabul edilirken finansal endişe ve finansal memnuniyet alt boyutları için reddedilmiştir.

Tablo 9. Sağlık Çalışanlarının Çalışma Koşulları, Motivasyon ve Finansal İyilik Hali Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3
1 Çalışma Koşulları Ölçeği	1		
2 Motivasyon Ölçeği	.524**	1	
3 Finansal İyilik Hali Ölçeği	-.174**	.107	1

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.
* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Sağlık çalışanlarının çalışma koşulları, motivasyonları ve finansal iyilik halleri ile arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Tavşancıl (2006) çalışmasında korelasyon analizini; zayıf ilişki (0.00-0.30), orta ilişki (0.31-0.49), güçlü ilişki (0.50-0.69), çok güçlü ilişki (0.70-.100) şeklinde yorumlamaktadır.

Tablo 9 incelendiğinde sağlık çalışanlarının çalışma koşulları ile finansal iyilik hali arasında negatif yönlü zayıf anlamlı ($r=-0.174$; $p=0.002$) bir ilişki görülmektedir. Araştırmanın, sağlık çalışanlarının çalışma koşulları ile finansal iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

Analizin sonuçlarına göre, sağlık çalışanlarının motivasyon düzeyleri ile finansal iyilik halleri arasında ($r=0.107$; $p=0.059$) anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Araştırmanın, sağlık çalışanlarının motivasyon puanları ile finansal iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki vardır, hipotezi reddedilmiştir.

4. Tartışma Ve Sonuç

Malezya'daki üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre finansal iyilik hali puan ortalamalarının önemli ölçüde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Falahati ve Paim, 2011). Tasarruf miktarı, finansal durum ve finansal yönetim becerileri, sosyalleşme düzeyleri ve kişisel beklentiler cinsiyetler arasında finansal iyilik hali algılarını etkileyebilmektedir. Bununla birlikte, harcama davranışlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ailelerine karşı finansal durumları hakkında daha açık olmaları ve ebeveyn desteğini daha çok almaları nedeniyle finansal iyilik haline yönelik algıları daha iyi olabilmektedir (Fazli Sabri ve diğerleri, 2012). Bu çalışmada, kadın sağlık çalışanlarının finansal endişe algısı erkeklere oranla daha yüksektir. Bu durumun, kadınların finansal konulardaki bilgi eksikliğinden ya da erkeklerden daha fazla finansal zorlukla karşılaşmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin, kadınlar genelde erkeklere oranla daha az kazanmaktadır ve yaşam süreleri daha uzundur. Emeklilik için kadınların uzun yıllar boyunca daha az gelirle tasarruf etmesi gerekmekte ve bu durum finansal yönden onları endişelendirebilmektedir (Anthes ve Most, 2000). Kadınların finansal konularda karar verirken daha dikkatli olmaları, erkeklere oranla riskten daha fazla kaçınmalarına ve yatırım kararlarına daha az güven duymalarına sebep olmaktadır (Abdullah ve diğerleri, 2019; Borghans ve diğerleri, 2009). Ayrıca, kadınların kendilerini daha fazla borçlu hissetmeleri, finansal olarak erkeklerden daha kırılgan olmaları ve servet birikimi konusunda erkeklerden daha zayıf olmaları da finansal endişe düzeyini arttıran unsurlardan olabilmektedir (Hasler ve diğerleri, 2021).

Bu çalışmada finansal iyilik hali ile yaş değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bu durumun Türkiye'deki ekonomik koşullardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. 2022 yılı enflasyon oranının TÜİK'e göre %64,27 düzeylerinde gerçekleşmesi, hane halkının alım gücünde ciddi düşüşler meydana getirmektedir. Ayrıca, konut fiyatlarındaki (yıllık %19,31); eğitim (yıllık %53,57), sağlık (yıllık %75,95), lokanta ve otelcilik (yıllık %82.62), ulaştırma (yıllık %43,40) ve haberleşme (yıllık %43,02) giderlerindeki artışlar hane halkının alım gücünde güçlü düşüşler meydana gelmesine sebep olabilmektedir (TÜİK, 2023). Alım gücünde yaşanan düşüşlerin, bireylerin yaş ile birlikte tasarruf davranışı gösterememelerine ve finansal iyilik hali ile anlamlı bir ilişki kurulmamasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Finansal iyilik hali ile medeni durum arasında anlamlı ilişkinin olduğuna, evliliğin hane halklarına finansal güvence sağladığına ve genellikle evlilerin bekâr olanlara göre finansal iyilik hallerinin daha iyi olduğuna yönelik çalışmalar mevcuttur (Xue ve diğerleri, 2020). Bu çalışmada, finansal iyilik hali ile medeni durum arasında anlamlı ilişkinin olmamasının ekonomik koşullardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Enflasyon oranındaki artışlarla birlikte bireylerin alım gücü düşmektedir. Evli ve çocuklu aileler için okul fiyatlarının ve eğitim masraflarının artması ailelerin finansal yönden etkilenmesine sebep olabilmektedir. Türkiye Özel Okullar Derneği'ne (TÖZOK) göre 2022-2023 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde okul ücretlerinde %62,98 oranında fiyat artışı gerçekleşmiştir (Memurlar.net, n.d.). Okul, eğitim

ücretleri, konut fiyatları ve diğer harcamalardaki artışların medeni durumun finansal avantajını ortadan kaldırdığı düşünülmektedir.

Doktorlar hemşirelerden daha fazla kazanç elde etmektedirler. Ancak bu çalışmanın sonuçlarına göre, hemşirelerin finansal iyilik haline yönelik algıları doktorlardan daha yüksektir. Bu durumun doktorların büyük bir kısmının yeni göreve başlamalarından ve yüksek finansal beklentilerinin tam olarak karşılanmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca, hemşirelerin finansal endişe düzeylerinin doktorlardan fazla olmasının da hemşirelerin gelirlerinin daha düşük olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Doktorların, görev yaptıkları kurumların haricinde özel muayenelerde ek iş ve işlem yapma olanaklarının olması ve mesai saati ücretlerinin görece yüksek olması finansal olarak endişeli hissetmemelerine neden olabilmektedir. Hemşireler ve doktorlar arasındaki taban teşvik ücretleri arasındaki farklılıklar da finansal anlamda hemşirelerin daha endişeli olmalarına sebep olabilmektedir. Bu çalışmanın sonucunda hemşirelerin finansal iyilik haline ve finansal endişe düzeylerine yönelik algıları yüksek çıkmıştır. Bu durumun, hemşirelerin geçinebilme ve hayatlarını idame ettirebilme kaygısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlardan birisi de sağlık çalışanlarının mesleki deneyim süresinin artmasıyla finansal iyilik haline yönelik algılarının da artmasıdır. Bunun da göreve yeni başlayan hemşire ve doktorların gelir düzeylerinin düşük olmasından ve görev süreleri arttıkça uzmanlaşmanın ve elde edilen ek gelirlerin artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sağlık çalışanlarının finansal memnuniyeti ile motivasyon puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olması, çalışanların işlerini maddi kaygılar olmadan stressiz ve sıkıntısız bir şekilde daha rahat yaptıklarını göstermektedir. Vadesi gelen krediler ve ödenecek faturalar bireylerin huzursuz hissetmesine neden olabilmektedir. Bireyler maddi sıkıntı yaşadıklarında kendilerini işe vermekte zorlanabilir ve dolayısıyla motivasyonları düşebilir. Çalışanlar, yaptıkları işin karşılığında elde ettikleri gelirden ne kadar memnun olursa işlerine de o kadar motive olabilmektedirler.

Bu çalışmada, çalışma koşulları değişkeni ile finansal iyilik hali arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durumun, çalışmanın karşılığında alınacak ücretin ve finansal iyilik halinin iyi olmasının kötü çalışma koşullarını tolere edebilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Örnek olarak, sağlık çalışanları için yoğun bakımlarda ve acil servislerde görev yapmak daha zordur ancak bu birimlerde çalışanların ücretleri daha yüksek olabilmektedir. Dolayısıyla ücretler, zorlu çalışma koşullarının çalışanlar tarafından tercih edilmesine olanak sağlamaktadır.

Son olarak, sağlık çalışanların büyük bir bölümü finansal durumlarından memnun değildir ve mali durumlarından endişe etmektedir. Sağlık çalışanlarına ödenecek ücretlerde iyileştirmeler yapılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi önerilmektedir. Bu çalışmaya sağlık çalışanlarından doktor ve hemşireler dâhil edilmiştir. Gelecekte, bu çalışmanın, diğer sağlık çalışanlarının da dâhil edildiği daha büyük bir örneklem ile yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Abdullah, N., Fazlı, S. M. ve Muhammad Arif, A. M. (2019). The relationship between attitude towards money, financial literacy and debt management with young worker's financial well-being. *Social Sciences & Humanities*, 27(1), 361-378.
- Ahmetoğulları, K. ve Parmaksız, H. (2017). Finansal iyilik halinin finansal okuryazarlık ve kredi kartı tutumuyla ilişkisi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 48(48), 317-330.
<https://doi.org/10.16992/asos.12339>
- Anthes, W. L. ve Most, B. W. (2000). Frozen in the headlights: The dynamics of women and money. *Journal of Financial Planning*, 13(9), 130-142.
- Borghans, L., Golsteyn, B. H. H., Heckman, J. J. ve Meijers, H. (2009). Gender differences in risk aversion and ambiguity aversion. *Journal of the European Economic Association*, 7(2-3), 649-658.
<https://doi.org/10.1162/JEEA.2009.7.2-3.649>
- Brüggen, E. C., Hogleve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S. ve Löfgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228-237.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.013>
- Bruno, N. (2023). Factors associated with depression among healthcare workers at Jinja regional referral Hospital Uganda. *Newport International Journal Of Public Health And Pharmacy (NIJPP)*, 3(3), 1-11.
- Burcher, S. A. (2017). *Using the expectancy-value theory to understand young adult's financial behavior and financial well-being*. [Doctoral dissertation]. University of Minnesota.
- Can, H. (1999). Organizasyon ve Yönetim (5. Baskı). *Siyasal Kitabevi*.
- Chandler, C. I. R., Chonya, S., Mtei, F., Reyburn, H. ve Whitty, C. J. M. (2009). Motivation, money and respect: A mixed-method study of Tanzanian non-physician clinicians. *Social Science and Medicine*, 68(11), 2078-2088.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2009.03.007>
- Destek, M. A., Okumuş, İ. ve Manga, M. (2017). Türkiye'de finansal gelişim ve gelir dağılımı ilişkisi: Finansal kuznets eğrisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 18(2), 153-165.
- Dugule, D. S.-G., Gana, E. D. ve Paul, J. (2022). Impact of motivation on job performance and satisfaction of healthcare workers in Federal Medical Centre Jalingo, Taraba State-Nigeria. *Business Management Gph- International Journal of Business Management*, 05(12), 14-25.
- Erdil, O., Keskin, H., İmamoğlu, S. Z. ve Erat, S. (2004). Yönetim tarzı ve çalışma koşulları, arkadaşlık ortamı ve takdir edilme duygusu ile iş tatmini arasındaki ilişkiler : Tekstil sektöründe bir uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 1(5), 17-26. <https://doi.org/10.31671/dogus.2019.303>
- Falahati, L. ve Paim, L. H. (2011). Gender differences in financial well-being, financial socialization and financial knowledge among college students. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(9), 1765-1776.
- Fazlı Sabri, M., Cook, C. C. ve Gudmunson, C. G. (2012). Financial well-being of Malaysian college students. *Asian Education and Development Studies*, 1(2), 153-170.
<https://doi.org/10.1108/20463161211240124>
- Gökdeniz, A., Aydın, E., Çoban, M. ve Turan, O. (2022). FED ve TCMB politika davranışlarının karşılaştırılması. *Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 59-74.
- Hasler, A., Lusardi, A. ve Valdes, O. (2021). Financial anxiety and stress among U.S. households: New evidence from the national financial capability study and focus groups. *FINRA Investor Education Foundation*.
- Hassoy, D. ve Özvürmaz, S. (2019). *Bir devlet hastanesindeki sağlık çalışanlarının iş doyumu ve etkileyen faktörler*. [Yayımlanmış doktora tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.

- Hoş, S. (2023). İnsani gelişmişlik endeksi ve istihdam oranı arasındaki ilişkinin incelenmesinde ARDL Sınır Testi Yaklaşımı: 1991-2021 Türkiye örneği. *3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(2), 1494–1510.
<https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.23.06.2093>
- Islam, Z., Gangat, S. A., Monanan, P., Rahmat, Z. S., Chbib, D., Marfani, W. B. ve Essar, M. E. (2022). Mental health impacts of Lebanon's economic crisis on healthcare workers amidst COVID-19. *The International Journal of Health Planning and Management*, 37(2), 1160–1165.
<https://doi.org/10.1002/hpm.3324>
- Kalkay, D. (2021). Enflasyon hedeflemesi stratejisi uygulayan ülkelerde gerçekleşen enflasyon oranı ve gelir dağılımı arasındaki ilişki: Panel veri analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1200–1211.
<https://doi.org/10.53487/ataunisobil.959707>
- Kınış, Z. ve Boztosun, D. (2022). Sağlık çalışanlarının finansal iyi hal durumlarının iş performansına etkisinin incelenmesi; Kayseri ili örneği. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), 379–392.
<https://doi.org/10.52835/19maysbd.1203597>
- Kırcı, A. (2013). *Sağlık çalışanlarının motivasyonunu etkileyen faktörler; Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atılım Üniversitesi.
- Kıvanç Demiryas, Ç. ve İlhan, N. (2023). Bir hastanede çalışan sağlık çalışanlarının yaşam kalitesi ile ilişkili faktörler. *Sağlık ve Toplum*, 33(1), 72–83.
- Mbindyo, P., Gilson, L., Blaauw, D. ve English, M. (2009). Contextual influences on health worker motivation in district hospitals in Kenya. *Implementation Science*, 4(1), 1–10.
<https://doi.org/10.1186/1748-5908-4-43>
- Memurlar.net. (4 Ocak 2022). *Özel okul ücretlerine yapılacak zam oranı belli oldu*.
Erişim Adresi: <https://www.memurlar.net/haber/1008970/ozel-okul-ucretlerine-yapilacak-zam-orani-belli-oldu.html>. Erişim Tarihi:07.03.2023.
- Morra, D. J., Regehr, G. ve Ginsburg, S. (2009). Medical students, money, and career selection: students' perception of financial factors and remuneration in family medicine. *Family Medicine*, 41(2), 105–110.
- Negussie, N. (2012). Relationship between rewards and nurses' work motivation in Addis Ababa Hospitals. *Ethiopian Journal of Health Sciences*, 22(2), 107–112.
- OECD Data. (2023). *Labour: Labour market statistics, Employment Rate*.
<https://data.oecd.org/emp/employment-rate.htm>
- OECD Data. (2023). *Prices: Consumer Prices, Inflation (CPI)*.
<https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>
- Özturan Durgun, Ş. (2014). *Çalışma ortamı algısı- iş doyumunu ve sağlık çalışanları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Prawitz, A. D., Garman, E. T., Sorhaindo, B., O'Neill, B., Kim, J. ve Drentea, P. (2006). InCharge financial distress/financial well-being scale: Development, administration, and score interpretation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 17(1), 34–50.
- Russo, G., Xu, L., McIsaac, M., Matsika-Claquin, M. D., Dhillon, I., McPake, B. ve Campbell, J. (2019). Health workers' strikes in low-income countries: The available evidence. *Bulletin of the World Health Organization*, 97(7), 460–467.
<https://doi.org/10.2471/BLT.18.225755>
- Şahin, B. ve Karataş, A. (2015). *Çalışma koşulları, iş tatmini ve sektörel bağlılık ilişkisi otel çalışanları üzerinde bir araştırma. 1. Avrasya uluslararası turizm kongresi güncel konular, eğilimler ve göstergeler*, 607–619.
- Sarfraz, M., Ji, X., Asghar, M., Ivascu, L. ve Ozturk, I. (2022). Signifying the relationship between fear of COVID-19, psychological concerns, financial concerns and healthcare employees job performance: A mediated model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5).
<https://doi.org/10.3390/ijerph19052657>

- Şen Olgay, S. ve Yurt, S. (2023). Türkiye'den İngiltere'ye göç eden sağlık çalışanlarının göç nedenleri ve yaşam doyumlarının belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 10(1), 99–107.
<https://doi.org/10.54304/shyd.2023.60565>
- Taft, M. K., Hosein, Z. Z., Mehrizi, S. M. T. ve Roshan, A. (2013). The relation between financial literacy, financial wellbeing and financial concerns. *International Journal of Business and Management*, 8(11), 63–75.
<https://doi.org/10.5539/ijbm.v8n11p63>
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi (3. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- TUİK.(2022-a). *Dış ticaret istatistikleri*.
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Dis-Ticaret-104>
- TUİK. (2022-b). *Enflasyon ve fiyat*.
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=enflasyon-ve-fiyat-106&dil=1>
- TUİK. 2017-2022-c). *İstihdam, işsizlik ve ücret*.
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucet-108&dil=1>
- TUİK. (2023). *Tüketici fiyat endeksi, Temmuz 2023*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tüketici-Fiyat-Endeksi-Temmuz-2023-49649&dil=1](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Temmuz-2023-49649&dil=1)
- Uyar Bozdağlıoğlu, E. Y. (2008). Türkiye'de işsizliğin özellikleri ve işsizlikle mücadele politikaları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 45–65.
- Versal, N., Balytska, M., Honchar, I. ve Erastov, V. (2022). Financial literacy and financial well-being: the case of eastern, central, and northern europe. *International Scientific Conferance on Business Trends 2022*, 249–261.
- Witter, S., Herbst, C. H., Smitz, M., Balde, M. D., Magazi, I. ve Zaman, R. U. (2021). How to attract and retain health workers in rural areas of a fragile state: Findings from a labour market survey in Guinea. *In PLoS ONE* 16(12).
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245569>
- Xue, R., Gepp, A., O'Neill, T. J., Stern, S. ve Vanstone, B. J. (2020). Financial well-being amongst elderly Australians: the role of consumption patterns and financial literacy. *Accounting and Finance*, 60(4), 4361–4386.
<https://doi.org/10.1111/acfi.12545>
- Yavuz, V. (2018). *Enflasyon ve refah arasındaki ilişki: Türkiye üzerine bir uygulama (1987-2017)*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.